

Het verdiende loon

deel 2

Een herzien institutioneel onderzoek op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid over de periode 1940-2004

~ concept ~

PIVOT-rapport nummer 47

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Augustus 2004

Inhoudsopgave

1.	Verantwoording.....	1
2.	Beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid	2
2.1.	Korte omschrijving van het beleidsterrein	2
2.2.	Afbakening van het onderzoek	2
3.	Actoren	5
3.1.	Beleidsvormende organen	5
3.2.	Adviesorganen	7
3.3.	Toeziethoudende organen.....	8
3.4.	Commissies.....	9
4.	Overzicht van historische ontwikkelingen op het beleidsterrein.....	10
4.1.	Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid voor 1940.....	10
4.2.	Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid sinds 1940.....	11
4.2.1.	1940 - 1944/1945.....	11
4.2.2.	1944/1945 - 1959.....	12
4.2.3.	1959 - 1968.....	14
4.2.4.	1969-1982.....	16
4.2.5.	1983-1994.....	19
4.2.6.	1994-2004.....	21
5.	Handelingen inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.....	23
5.1.	Algemene handelingen	23
5.1.1.	<i>Beleidsontwikkeling</i>	<i>23</i>
5.1.2.	<i>Totstandkoming van wet- en regelgeving</i>	<i>25</i>
5.1.3.	<i>Beleidsvaluatie</i>	<i>26</i>
5.1.4.	<i>Onderzoek</i>	<i>26</i>
5.1.5.	<i>Overleg.....</i>	<i>28</i>
5.1.6.	<i>Internationaal</i>	<i>29</i>
5.1.7.	<i>Advies.....</i>	<i>31</i>
5.1.8.	<i>Informatievoorziening.....</i>	<i>32</i>
5.1.9.	<i>Mandatering en delegering.....</i>	<i>33</i>
5.1.10.	<i>Vrijstelling en ontheffing</i>	<i>34</i>
5.1.11.	<i>Klachten, bezwaar en beroep.....</i>	<i>34</i>
5.1.12.	<i>Commissies</i>	<i>35</i>
5.1.13.	<i>(Privaatrechtelijke) instellingen</i>	<i>36</i>
5.1.14.	<i>Aanwijzen van ambtenaren.....</i>	<i>37</i>
5.1.15.	<i>Toezicht.....</i>	<i>38</i>
5.1.16.	<i>Subsidie.....</i>	<i>39</i>
5.2.	Organisatie.....	39
5.3.	Loon- en arbeidsvoorwaardenoverleg	40

5.4.	Aanmelding en goedkeuring van Collectieve Arbeidsovereenkomsten en Arbeidsvoorwaardenregelingen.....	41
5.5.	Het verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten.	42
5.6.	Loonmaatregelen	43
5.7.	Verlenen van dispensaties	44
5.8.	Controle op de naleving.....	44
5.9.	Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid t.a.v. specifieke doelgroepen	45
5.9.1.	<i>Huisarbeiders</i>	45
5.9.2.	<i>Werknemers met een minimum(jeugd)loon en minimumvakantiebijslag</i>	46
5.9.3.	<i>Vrije beroepsbeoefenaren</i>	48
5.9.4.	<i>Werknemers in de gepremieerde en gesubsidieerde (collectieve) sector</i>	50
5.9.5.	<i>Werknemers in de sectoren waarvoor geen collectieve arbeidsvoorwaarden gelden</i>	55
6.	Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen	57
7.	Bronnen	59
8.	Wet- en regelgeving.....	62
8.1.	Wetten.....	62
8.2.	Besluiten	62
9.	Afkortingen.....	63
10.	Sleutel tot het vorige RIO/BSD	64

1. Verantwoording

Het (eerste) Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO) “Het verdiende loon. Een institutioneel onderzoek op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid over de periode 1940-1994” beslaat de onderzoeksperiode 1940-1994. Het bijbehorende Basisselectiedocument (BSD) is bij Staatscourant 1999, 44 vastgesteld.

Bij de actualisatie in 2003-2004 is geprobeerd om zoveel mogelijk de bestaande structuur van het eerste RIO/BSD te handhaven. Wel is het mogelijk dat – om de samenhang te verbeteren – een aantal handelingen van plaats zijn veranderd. In vergelijking met het eerste RIO is dit aanvullende tweede RIO wel op een aantal punten gewijzigd. Dit betreffen:

- De grootste wijziging is dat handelingen die op elkaar lijken in elkaar gevoegd zijn. Zo is er bijvoorbeeld één handeling voor het instellen van een commissie, het stellen van regels bij AMvB of het verstrekken van subsidie in plaats van voor elke commissie, AMvB of subsidie een aparte handeling. Dit heeft als gevolg dat vooral de sectie ‘Algemene handelingen’ is uitgebreid. De handelingen die uit deze samenvoeging zijn ontstaan hebben een nieuw nummer gekregen, volgend op het laatste nummer in het oude RIO (191 en verder). Tevens is bij de handeling d.m.v. het teken « aangegeven uit welke oude handelingnummers de nieuwe handeling is opgebouwd, bijvoorbeeld: “(193.) «61+72+138”. De niet gewijzigde handelingen hebben hun oude nummer behouden. Ook deze zijn aan een verwijzing, bijvoorbeeld: (1.) «1. Achter de « staat dus het nummer(s) uit het vorige RIO/BSD. In hoofdstuk negen staat een sleutel welke aangeeft hoe de nummers zijn gewijzigd.
- Hiernaast is er ook een kleine wijziging opgetreden in het vermelden van de wet- en regelgeving in het handelingenblok. In plaats van de wijzigingen per artikel weer te geven is er voor gekozen om tussen [...] het laatste Staatsblad weer te geven waarin de betrokken artikels gewijzigd zijn, bijvoorbeeld: “Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 2001, 625], art. 6, art. 10”. Dit geldt niet voor de reeds afgesloten handelingen in het BSD.
- Tot slot zijn alle reeds afgesloten handelingen uit het RIO verwijderd. Voor deze handelingen wordt naar het eerste RIO, periode 1940-1994, verwezen. Deze handelingen zullen wel in een aparte sectie in het BSD worden opgenomen. Een aantal handelingen zijn uit het vorige RIO/BSD overgenomen, omdat deze handelingen niet afgesloten zijn, terwijl de wet- en regelgeving waar zij opgebaseerd waren, al wel ingetrokken was. Dit wordt in het nieuwe RIO/BSD alsnog recht gezet

Het onderzoek is afgesloten per 1 augustus 2004.

Indeling

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving en afbakening van het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid. Hoofdstuk 3 beschrijft de actoren die op het beleidsterrein actief zijn geweest. Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de ontwikkelingen op het beleidsterrein sinds 1945. Hoofdstuk 5 bevat vervolgens een beschrijving van de handelingen van de overheidsorganen op het beleidsterrein. Een overzicht van alle mogelijke Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen is te vinden in hoofdstuk 6. In de hoofdstukken 7 en 8 worden de gebruikte wet- en regelgeving, bronnen en literatuur weergegeven. Hoofdstuk 9 geeft de lijst van afkortingen. Tot slot wordt er in hoofdstuk 10 een sleutel vermeld. Dit is een overzicht waarin vermeld staat waar de handelingen uit het oude RIO in dit nieuwe RIO staan.

2. Beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid

2.1. Korte omschrijving van het beleidsterrein

Het **inkomensbeleid** vormt het totaal van het beleid dat invloed heeft op de inkomens en dat is gericht op het verwezenlijken van één of meer van de macro-sociaal-economische doelstellingen van de Nederlandse rijksoverheid¹. Sinds 1945 worden de volgende macro-sociaal-economische doelstellingen nagestreefd:

- volledige werkgelegenheid;
- stabiel prijsniveau;
- evenwichtige betalingsbalans;
- optimale economische groei;
- redelijke inkomensverdeling.

Het inkomensbeleid is daarmee een instrument waarmee de Nederlandse rijksoverheid een aantal doelstellingen tracht te realiseren.

Het inkomensbeleid beoogt derhalve in algemene zin een bijdrage te leveren aan de nationale welvaart, voor zover dit bijdraagt aan de verwezenlijking van de macro-economische doelstellingen. Daarnaast beoogt het inkomensbeleid een zo rechtvaardig mogelijke verdeling van de welvaart over de burgers te bewerkstelligen².

Onder **arbeidsvoorwaarden** worden de wederzijdse hoofdverplichtingen bedoeld die werknemer(s) en werkgever(s) jegens elkaar aangaan in het kader van een (collectieve) arbeidsovereenkomst. Een collectieve arbeidsovereenkomst is het totaal van afspraken tot stand gebracht via onderhandelingen tussen werkgever(s)(organisaties) enerzijds en werknemersorganisaties anderzijds. De lonen vormen een onderdeel van de arbeidsvoorwaarden. Daarnaast wordt ondermeer beraadslaagd over andere arbeidsvoorwaarden (arbeidstijdverkorting, vakantie) en over diverse beloningssystemen (werkclassificatie, tariefstelsel, toeslagen). Naast wet- en regelgeving vormt overleg een belangrijk instrument bij het arbeidsvoorwaarden beleid.

2.2. Afbakening van het onderzoek

De doelstelling van het inkomensbeleid is het bereiken van een evenwichtige inkomensverdeling. Er zijn vele factoren van invloed op de hoogte van het inkomen en de mogelijkheden voor sturend overheidsbeleid zijn beperkt. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, demografische ontwikkelingen en huishoudsamenstelling hebben veelal een grotere invloed op het huishoudinkomen.³ Inkomensbeleid kan zodoende een bijzonder uitgebreide ‘spin-off’ hebben, waardoor al snel diverse andere beleidsterreinen erbij worden betrokken. Om het onderzoek naar het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid in het kader van PIVOT bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid beheersbaar en overzichtelijk te houden, zijn er grenzen gesteld aan

¹ G.J.M. de Vries (red.), *Inkomen en overheid* (Groningen 1994), p. 7

² J. Baaijens, W. Nuyens & P. Kamphuis, *Evaluatie Tijdelijke wet normering inkomens vrijeberoepsbeoefenaars*, Rapport IVA (Instituut voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de Katholieke Hogeschool Tilburg) (Tilburg 1985), p. 64

³ Sociale Nota 2002, Handelingen TK, 2001-2002, nr. 2, p. 86

hetgeen in deze rapportage aan de orde komt. Er kunnen een drietal inkomensbegrippen worden onderscheiden⁴.

Inkomensbeleid in de **primaire sfeer**. Het primaire inkomen is het inkomen dat wordt verworven door de terbeschikkingstelling van de productiefactoren arbeid en kapitaal en omvat het geheel van lonen, winsten en andere vermogensopbrengsten. Het beleid richt zich op groepen inkomensstrekkingen en bepaalde vermogensregelingen.

Inkomensbeleid in de **secundaire sfeer**. Het secundaire inkomen is het primaire inkomen verminderd met niet aan het gebruik van goederen gebonden publieke heffingen en vermeerderd met de vrij besteedbare overdrachten via de collectieve sector. Het secundaire inkomen omvat het primaire inkomen vermeerderd met sociale uitkeringen en verminderd met sociale premies en directe belastingen (loon- en inkomstenbelasting).

Inkomensbeleid in de **tertiaire sfeer**. Het tertiaire inkomen is het vrij besteedbare, secundaire inkomen gecorrigeerd door aan goederen en diensten gebonden subsidies en belastingen. Het tertiaire inkomen omvat uit overheidsbestedingen gefinancierde voorzieningen in natura zoals defensie, waterhuishouding en onderwijs. Tegenover deze gesubsidieerde goederen staan de indirecte belastingen (omzetbelasting en accijnzen).

Dit onderzoek zal vooral betrekking hebben op de primaire inkomens. Tevens valt hieronder de coördinatie tussen de primaire, secundaire en tertiaire sfeer. De secundaire en tertiaire inkomensvorming/verdeling sec blijven hier buiten beschouwing, omdat daar instrumenten worden gehanteerd die primair tot een ander beleidsterrein behoren en waarmee primair een andere dan een inkomenspolitieke doelstelling wordt nagestreefd. Zo wordt zowel de netto-netto koppeling tussen uitkeringen en lonen als het beleid ten aanzien van de zgn. 'echte minima' behandeld in het RIO "Verstrekkende zekerheid deel 2. Een tweede institutioneel onderzoek op het beleidsterrein sociale zekerheid ten aanzien van de sociale verzekeringen (1940) 1997-" (PIVOT-rapport nr. 66)

Bij inkomensvraagstukken treedt de minister van Sociale Zaken op als coördinerend bewindsman, hetgeen betekent dat voorstellen op dat terrein moeten worden ingebracht in de ministerraad door tussenkomst van deze minister. De inkomens- en arbeidsvoorwaarden van ambtenaren zullen hier geen onderwerp zijn. Ten aanzien hiervan heeft de minister van Binnenlandse Zaken rechtstreekse verantwoordelijkheid en onderhandelt als overheidswerkgever met de centrale ambtenarenbonden over de arbeidsvoorwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar het RIO "Overheidspersoneel: arbeidsvoorwaarden. Een rapport institutioneel onderzoek naar het deelbeleidsterrein arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren en arbeidscontractanten in de sector Rijk, 1945-1996" (PIVOT-rapport nr. 73).

Het beleidsterrein bezitsvorming (ten aanzien van groepen met inkomens uit vermogen (bezitsvorming en spaar- en vermogensregelingen)) is apart aan de orde komen in het RIO "Die wat

⁴ Bij de definiëring van deze inkomensbegrippen is als uitgangspunt gebruikt het *Rapport van de interdepartementale commissie tertiaire inkomensverdeling* (1984)

Beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid

spaart, die wat heeft. Een institutioneel onderzoek op het terrein van het bezitsvormingsbeleid over de periode 1940-1994” (PIVOT-rapport nr. 88).

3. Actoren

Onder een actor wordt in dit kader verstaan een overheidsorgaan, een particuliere instelling of een persoon die een rol speelt op een beleidsterrein.⁵ In het kader van het institutioneel onderzoek zijn met name die actoren van belang, die overheidsorgaan zijn en handelingen verrichten op het beleidsterrein sociale verzekeringen. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving van deze actoren gegeven. Actoren van wie geen handelingen zijn opgenomen zijn met een * gemerkt.

De Kroon, de Raad van State, de ministerraad, de Staten-Generaal en de Algemene Rekenkamer worden hier niet nader toegelicht; de bemoeienis met het beleidsterrein valt binnen het algemene takenpakket van elk van hen en is niet specifiek gericht op het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid. Van deze actoren worden of zijn afzonderlijke RIO's gemaakt.

Ook ministers die zijdelings betrokken zijn bij het beleidsterrein, bijvoorbeeld vanwege afstemming van wet- en regelgeving of voordrachten voor benoemingen in commissies, worden niet nader toegelicht. Voor dergelijke taken zijn ook geen handelingen opgenomen.

De actoren zijn ingedeeld in vier groepen, te weten:

- beleidsvormende organen
- adviesorganen
- toezichhoudende organen
- commissies

Actoren die in meer dan één groep ingedeeld zouden kunnen worden, zijn ingedeeld bij de groep die hun hoofdtak betreft.

Binnen de groepen zijn de actoren chronologisch geordend.

Bij de actoren is allereerst de naam weergegeven die in dit rapport voor die actor is gebruikt. Daarna zijn eventuele andere namen vermeld met de periode waarin de naam gebruikt werd. Bij elke actor wordt aangegeven in welk deel van de onderzoeksperiode zij taken en handelingen hebben verricht die in dit rapport beschreven staan, bijvoorbeeld 1994-2003. Een jaartal tussen haakjes betekent dat de actor ook voor de aanvang van de onderzoeksperiode werkzaam was, bijvoorbeeld (1937) 1945-.

3.1. Beleidsvormende organen

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 1945-

de minister van Sociale Zaken	1933-1951
de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid	1951-1971
de minister van Sociale Zaken	1971-1981
de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	1981-heden

⁵ A. Hoogerwerf, 'Beleid, processen en effecten', in A. Hoogerwerf (red.), *Overheidsbeleid*, (Alphen aan den Rijn, 1989⁴), p. 23-24

Actoren

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid speelt, samen met de ministers van Economische Zaken en Financiën, een belangrijke rol bij het tot stand komen van het sociaal-economisch beleid van Nederland. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is belast met de coördinatie van de inkomenspolitieke aspecten van het sociaal-economische beleid en verantwoordelijk voor de voorbereiding van het inkomensbeleid ten behoeve van de uiteindelijke besluitvorming in de ministerraad. Daarbij is echter uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het eigen ambtsterrein bij de betrokken minister blijft berusten, ook wat betreft de inkomenspolitieke effecten.

Minister van Economische Zaken 1945-

De rol van de minister van Economische Zaken in het inkomensbeleid is gerelateerd aan diens verantwoordelijkheid voor het prijsbeleid. De regering legde tussen lonen en prijzen een nauwe band: stijgende lonen zouden de prijzen doen stijgen hetgeen weer diverse economische consequenties zou hebben voor de inflatie en de export. Gedurende een deel van de jaren zestig dienden loonvoorstellen die prijsconsequenties hadden te worden gemeld aan deze minister (en aan de Stichting van de Arbeid). Aangaande de vrije-beroepsbeoefenaren was deze minister van belang in zijn capaciteit als uitvoerder van de Prijzenwet, de Tijdelijke Wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaren, de Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (samen met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en het bronnenbeleid (gericht op het opheffen van onvolkomenheden in de marktwerking).

Minister van Justitie 1945-

Ingevolge de Wet op de Economische Delicten, is de minister van Justitie sinds 1951 belast met het aanwijzen van opsporingsambtenaren voor overtredingen aangewezen als economische delicten. Overtreding van bepalingen uit het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 en de Wet op de Loonvorming zijn als zodanig aangemerkt.

Vakminister 1945-

Een vakminister heeft te maken met het inkomensbeleid aangezien de verantwoordelijkheid voor inkomenspolitieke effecten op het eigen ambtsterrein bij de betrokken minister blijft berusten. Zodoende is de inkomensvorming en de arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren een specifieke verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. In een aantal wetten zijn ministers met name genoemd in verband met het aanwijzen van ambtenaren voor toezicht op de naleving van bepalingen of deelname aan commissies.

*** Raad voor de Rijksdienst en Inkomensangelegenheden (RRDIA)**

1976-1994

1994-

De Raad is in de ministerraad van 25 november 1994 ingesteld als samenvoeging van de Raad voor de Rijksdienst en de reeds bestaande Raad voor de Rijksdienst en Inkomensangelegenheden. De werkzaamheden van de Raad liggen in hoofdzaak op de interdepartementale afstemming van het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid. De minister-president is voorzitter en vervult het secretariaat, de minister van Sociale Zaken is coördinerend bewindsman, hetgeen onder andere betekent dat hij de agenda opstelt. De meeste andere ministers, enkele staatssecretarissen en de voorzitter van de Adviescommissie Overheidspersoneel hebben ook zitting in deze Raad.

De RRDIA heeft als belangrijk ambtelijke voorportaal op dit beleidsterrein de Commissie Coördinatie Arbeidsvoorwaarden en Inkomensangelegenheden (CCAI).

De Commissie is een interdepartementaal adviesorgaan voor de Raad voor de Rijksdienst en Inkomensangelegenheden. Dit ambtelijk voorportaal regelt de coördinatie met betrekking tot de inkomenspolitieke aspecten van een aantal niet tot het overheidspersoneel behorende groepen van inkomensstrekkingen. De commissie is ingesteld door de minister van Sociale Zaken (Stcrt. 1977, 105), het voorzitterschap en het secretariaat berusten eveneens bij deze minister. De commissie bestaat verder uit vertegenwoordigers van dezelfde departementen die deel uitmaken van de hierboven genoemd RRDIA.

3.2. Adviesorganen

*** Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)**

1945-

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO). Het onderzoeksprogramma wordt goedgekeurd door de Centrale Commissie voor de Statistiek. Dit is een onafhankelijke commissie die waakt over de onafhankelijkheid, onpartijdigheid, relevantie, kwaliteit en continuïteit van het statistisch programma. De Directeur-generaal van het CBS is onafhankelijk als het gaat om de keuze van onderzoeksmethoden en de beslissing om uitkomsten te publiceren. Een en ander is vastgelegd in de Wet op het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de statistiek van 1996.

Stichting van de Arbeid

1945-

De Stichting van de Arbeid is een privaatrechtelijk samenwerkingsorgaan van de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties. De Stichting is op 17 mei 1945 opgericht met als doel duurzame goede sociale verhoudingen te verzekeren op basis van organisatorische samenwerking. Het centraal overleg over arbeidsvoorwaarden tussen regering en bedrijfsleven vindt plaats met de Stichting van de Arbeid. In de loop van de tijd is in de Stichting ook het overleg gaan plaatsvinden dat wordt gevoerd tussen werkgevers, werknemers en het kabinet, het zogenaamde

Actoren

Voor- en Najaarsoverleg. Tot de taak van de Stichting behoort eveneens (hoewel minder uitvoerig dan in het verleden) het adviseren van de overheid over specifieke onderwerpen op het gebied van de arbeidsverhoudingen.

***Sociaal-Economische Raad (SER)**

1950-

De Raad werd ingesteld bij de Wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie 1950. De Sociaal-Economische Raad is het centrale orgaan van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. De Raad is zowel bestuursorgaan als college van advies aan de regering. De Raad bestaat voor éénderde uit vertegenwoordigers uit de centrale ondernemersorganisaties, voor éénderde uit leden van centrale werknemersorganisaties en voor éénderde uit onafhankelijke deskundigen (Kroonleden). De ministers waren verplicht de Raad om advies te vragen over alle belangrijke sociale en economische aangelegenheden (in 1995 is deze adviesverplichting afgeschaft). De relatie van de Sociaal-Economische Raad met het inkomensbeleid is gelegen in de adviesfunctie van de Raad aan de regering op sociaal en economisch gebied. De Raad heeft de bevoegdheid (interne) commissies in te stellen die de adviezen voorbereiden.

3.3. Toezichthoudende organen

Arbeidsinspectie

1945-

De Arbeidsinspectie is toezichthouder voor een groot aantal wetten, welke vooral de bescherming van veiligheid en gezondheid van werknemers als oogmerk hebben. Het wettelijk kader waarbinnen de Arbeidsinspectie opereert, wordt gevormd door onder andere de Arbeidsomstandighedenwet 1998, de Arbeidstijdenwet, de Wet Arbeid Vreemdelingen, de Wet Gevaarlijke Werktuigen, het Besluit Risico's Zware Ongevallen, de Kernenergiewet, de Bestrijdingsmiddelenwet, de Wet SAMEN, de Farbo-regeling en het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945.

Het takenpakket van de Arbeidsinspectie bestaat uit handhaving, uitvoering en informatievoorziening. De handhaving is te splitsen in toezicht en opsporing. Toezicht richt zich op naleving van de wettelijke bepalingen binnen het bovengenoemde wettelijk kader. De opsporing richt zich op het opsporen van strafbare feiten. Waar raakvlakken zijn wordt samengewerkt met andere inspectie- en opsporingsinstanties.

De uitvoerende taak van de Arbeidsinspectie betreft een verzameling van activiteiten, waaronder het verlenen van vergunningen op grond van verschillende wetten. Bij de uitvoerende activiteiten heeft de Arbeidsinspectie een beperkte beleidsvrijheid, de toetsingscriteria zijn in regelgeving concreet vastgelegd.

De handhaving en de uitvoering hebben met elkaar gemeen dat ze voor politiek en beleid relevante informatie opleveren over de mate waarin SZW-beleid neerslaat in CAO's en bedrijven. Daarmee is tevens de laatste taak aangeduid, namelijk het genereren van beleidsinformatie.

3.4. Commissies

In het vorige RIO werden alle bestaande commissie apart benoemd. In dit vernieuwde RIO is ervoor gekozen om een aantal overkoepelende handelingen (nrs. 7, 39, 122, 221, 222, 223) te formuleren waaronder alle commissietaken kunnen vallen. Hiervoor wordt verwezen naar § 5.1.12. De handelingen van de plaatselijke en centrale Huisarbeidscommissies zijn wel in dit RIO/BSD opgenomen, daar hun grondslag (de Huisarbeidswet) in 1994 (Stb. 156) is ingetrokken en de handelingen zodoende afgesloten kunnen worden.

Commissie 1945-

Een commissie wordt ingesteld door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om een of meerdere toegewezen taken uit te voeren.

4. Overzicht van historische ontwikkelingen op het beleidsterrein

4.1. Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid voor 1940

De eerste collectieve arbeidsovereenkomst werd in 1894 afgesloten in het bouwbedrijf te Amsterdam. In 1907 werd aan de collectieve arbeidsovereenkomst in het Burgerlijk Wetboek een juridische grondslag verleend⁶. Het aantal collectieve arbeidsovereenkomsten, en het aantal werkgevers en werknemers die daarbij waren betrokken, bleef echter klein. Het keerpunt hierin viel vlak voor de Eerste Wereldoorlog⁷. Overeenkomsten per bedrijf waren in de meerderheid, werkelijk landelijke overeenkomsten waren er in 1918 nauwelijks (drukkerijen en tabaksverwerkende industrie).

De groei van de vakbeweging en de invloed hiervan op het aantal afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten maakten een meer uitgebreide wettelijke regeling noodzakelijk. In 1927 werd de Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst (Stb. 415) aangenomen, waarin de rechten en verplichtingen van de partijen bij het aangaan van een collectieve arbeidsovereenkomst nader werden geregeld. Onder de werking van deze wet behielden werkgevers en werknemers de vrijheid zich van een collectieve arbeidsovereenkomst afzijdig te houden door niet toe te treden tot een vereniging welke collectieve arbeidsovereenkomsten pleegde af te sluiten.

Uiteindelijk werd in 1937 door de Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 801) een instrument gevormd waarmee de overheid kon ondersteunen dan wel interveniëren in het collectief overleg. Deze wet bood de minister van Sociale Zaken de bevoegdheid bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst algemeen verbindend te verklaren, dat is: uit te breiden tot een hele bedrijfstak indien de werknemers van bedrijven die tot deze collectieve arbeidsovereenkomst hadden besloten een aanzienlijk deel van het totaal aantal werknemers in de bedrijfstak vormden. Door verbindend verklaren zou worden voorkomen dat werkgevers die niet waren gebonden aan een collectieve arbeidsovereenkomst met lagere kosten konden werken door aan werknemers ongunstige arbeidsvoorwaarden te bieden. Daarnaast bood de wet de mogelijkheid tot onverbindend verklaren op grond van het algemeen belang.

De beide wetten lieten in beginsel de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de collectieve arbeidsovereenkomsten over aan de onderhandelingspartners in het bedrijfsleven. De overheid regelde de wettelijke status van collectieve arbeidsovereenkomsten, maar bemoeide zich in het algemeen niet met de inhoud ervan. Aldus waren tot 1940 werkgevers en werknemers in beginsel vrij om in onderling overleg de lonen en andere arbeidsvoorwaarden vast te stellen. De loonvorming was afhankelijk van wisselende factoren, zoals de situatie op de arbeidsmarkt, historisch gegroeide verhoudingen, de economische toestand van een bepaalde onderneming of bedrijfstak, de macht van de vakverenigingen, etc.

⁶ Burgerlijk Wetboek art. 1637n, vervallen bij de Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst 1927 (Stb. 415)

⁷ J.P. Windmuller, C. de Galan & A.F. van Zweeden, *Arbeidsverhoudingen in Nederland*, Utrecht/Antwerpen 1983, blz. 49. In 1910 werden er 46 collectieve arbeidsovereenkomsten afgesloten, in 1911 87, in 1914 474 en in 1918 was het aantal gegroeid tot 923.

Slechts bij uitzondering bemoeide de overheid zich rechtstreeks met de loonvorming en de daarmee samenhangende vraagstukken. Eén zo'n uitzondering was de Huisarbeidswet 1933 (Stb. 597). De wet bevatte bepalingen op het terrein van arbeidsvoorwaarden en op het terrein van arbeidsomstandigheden⁸. Deze bepalingen zijn echter voor een belangrijk deel een dode letter gebleven.

4.2. Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid sinds 1940

4.2.1. 1940 - 1944/1945

Het proces van loonvorming is pas gedurende de bezettingsjaren onder toezicht van de overheid gekomen. De maatregelen die gedurende 1940 werden afgekondigd hadden voornamelijk ten doel om loonsverhogingen en -verlagingen te controleren⁹. In de verordening van 28 november 1940 (217/1940) kreeg het College van Rijksbemiddelaars een actieve taak toebedeeld op het gebied van de loonvorming. Het College kon collectieve arbeidsovereenkomsten toetsen en bepalingen daaruit algemeen verbindend- en onverbindendverklaren, ontheffingen van bepalingen aangaande de handhaving van het loonpeil verlenen en arbeidsvoorwaarden bindend vaststellen.

De arbeidsverhoudingen werden steeds meer georganiseerd op een wijze zoals de nazi-ideologie voorschreef (gelijkschakeling, leidersbeginsel). Ook de loonpolitiek ontkwam hier niet aan. De 'Verordening van 13 oktober 1942 betreffende de ordening van de arbeid' (114/1942), legde de grondslagen voor geheel nieuwe arbeidsverhoudingen, onder leiding van een Gemachtigde voor de Arbeid. Aan deze functionaris werden vóórstreckende bevoegdheden verleend, ondermeer op het gebied van de loonvorming. Op 1 november 1942 werden de werkzaamheden van het College van Rijksbemiddelaars stopgezet en werden eerdere wetten en verordeningen buiten werking gesteld, dan wel ingetrokken.

Na 1942 gaat zowel de wettelijke als de feitelijke loonvorming zich in nevelen hullen¹⁰. Gedurende de laatste bezettingsjaren ontstond een omvangrijke zwarte markt, waardoor ook de loonvorming zich buiten de officiële richtlijnen om voltrok en het loonbeleid van de Gemachtigde weinig invloed heeft gehad. Behalve in de landbouw, bij werkzaamheden ten behoeve van de Wehrmacht en in ondernemingen onder Duits bestuur, werden zijn voorschriften ontdoken¹¹.

⁸ Zie hiervoor: M. Schaap en A. Spijksma, Ter bevordering van menswaardige arbeid. Institutioneel onderzoek op het beleidsterrein arbeidsomstandigheden 1940-1993, *PIVOT-rapport nr. 24*, 's Gravenhage 1994.

⁹ De volgende maatregelen kunnen worden genoemd: van 17 mei 1940 (Heeresgruppen-Verordnungenblatt, 1 ausgabe, p. 4) met een verbod op loonsverhogingen; van 24 mei 1940 (Stb. O 800) met een verbod op loonsverlagingen, en van 27 augustus 1940 (Verordening 111/1940) met een verplichte goedkeuring van loonsverlagingen vooraf.

¹⁰ W.J.P.M. Fase, *Vijfendertig jaar loonbeleid in Nederland*, Alphen aan de Rijn 1980, blz. 44

¹¹ Fase, *loonbeleid*, blz. 44; T. van Peijpe, *De ontwikkeling van het loonvormingsrecht*, Nijmegen 1985, blz. 273 en 307

4.2.2. 1944/1945 - 1959

Direct na de oorlog had de noodzaak van een snel economisch herstel de hoogste prioriteit, hetgeen om een integrale ordening van het bedrijfsleven en de samenleving vroeg¹². Marktprincipes dienden zoveel mogelijk te worden begeleid en waar nodig gecorrigeerd door een gecoördineerd systeem van overleg en samenwerking, gedragen door een brede overeenstemming over doeleinden en middelen. In dit ontwikkelingsproces moest de overheid, in het kader van een belang dat uitstak boven de particuliere belangen, creatief richting geven en voor de formalisering van de orderingsgedachte zorg dragen. De overheid kreeg een spilfunctie in het sociaal-economisch krachtenveld.

Voor de opbouw van het land werd een groot aantal economische maatregelen noodzakelijk geacht. Industrialisatie moest het herstel en krachtige economische groei inhoud geven. Het gebrek aan levensmiddelen en grondstoffen, het gevaar van inflatie en de ontredde staat waarin infrastructurele voorzieningen en productiemiddelen verkeerden, leidden tot een stringente loon- en prijspolitiek, gecombineerd met een productie- en distributiebeleid en een nauwgezet in- en uitvoerbeleid. Ten behoeve van een snelle productietoename moest veel ruimte worden geschapen voor investeringen. Hiervoor, maar tevens met het oog op de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven, werd matiging van de lonen onontbeerlijk geacht¹³. Het strikt in de hand houden van de loonontwikkeling werd door de arbeidspartijen als een belangrijke vereiste beschouwd, waardoor de regering en de Stichting van de Arbeid gezamenlijk de reële lonen op het laagste niveau hielden dat politiek nog aanvaardbaar was¹⁴.

De voorbereiding tot het reguleren van de lonen was door de regering in Londen ter hand genomen. Gedurende de periode 1940-1945 was directe invloed op de gebeurtenissen in Nederland voor de regering niet mogelijk, maar plannen werden wel gemaakt. De Londense regering werkte echter zonder parlementaire controle en zonder contact of rechtstreekse binding met de verscheidene politieke, levensbeschouwelijke en sociale groeperingen van de Nederlandse bevolking. De zogenaamde 'sociale Koninklijke besluiten' stonden daardoor bloot aan soms heftige kritiek van Nederlanders die gedurende de bezetting hier waren gebleven.

Het eerste instrument voor het beheersen van de lonen werd het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1944, dat bepaalde dat wijzigingen in de arbeidsvoorwaarden onderworpen waren aan toestemming van de Rijksbemiddelaars, die op hun beurt voor het aanbrengen van wijzigingen de richtlijnen van de minister of het Militair Gezag in acht moesten nemen.

Het beheersen van de lonen bleek moeilijk afdwingbaar, bovendien was het geldende loon niet vast te stellen. Er werd vervolgens besloten uit te gaan van het (bekende) loonpeil van 10 mei 1940 en daarop een toeslag van 25 % toe te staan (Richtlijn van 26 november 1944). Ook hierna werden echter afwijkingen geconstateerd van 20 tot 30 % van de officieel toegestane lonen. De loonstop die het College van Rijksbemiddelaars afkondigde op 15 oktober 1945 (Stcrt. 94) bevroor de lonen op het peil zoals vastgesteld in de richtlijn van november 1944.

¹² W.H.J. Reynaerts, *Arbeidsverhoudingen. Theorie en praktijk*, Leiden/Antwerpen 1983, blz. 145

¹³ Reynaerts, *Arbeidsverhoudingen*, blz. 148

¹⁴ Windmuller, *Arbeidsverhoudingen*, blz. 170

Overzicht van historische ontwikkelingen

In oktober 1945 werd het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1944 vervangen door het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945. Het Besluit verbood werkgevers af te wijken van vastgestelde (bindende) loonregelingen en van vastgestelde richtlijnen over arbeidsvoorwaarden. Met het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 was de regeling van de lonen en andere arbeidsvoorwaarden gebonden aan het beleid van de overheid en hadden de direct betrokkenen, de werkgevers en werknemers verenigd in de Stichting van de Arbeid, een adviserende stem.

De lonen werden periodiek aangepast aan de stijging van de kosten van levensonderhoud, de welvaartsstijging en ter compensatie van sociale premies. Tot eind jaren vijftig was het sociaal-economisch beleid van de regering erop gericht te voorkomen dat lonen en prijzen, elkaar wederzijds beïnvloedende, het Nederlandse kostenpeil te hoog zouden opvoeren, waardoor de werkgelegenheid en het concurrentievermogen van ons bedrijfsleven zouden worden geschaad.

Het College van Rijksbemiddelaars kreeg een centrale functie in de uitvoering van de loonpolitiek toebedeeld. Het College diende zich te houden aan algemene aanwijzingen van de minister van Sociale Zaken, waarin het regeringsbeleid ten aanzien van de loonvorming was vervat. Binnen het kader van deze algemene aanwijzingen had het College een zekere beleidsvrijheid. De algemene aanwijzingen richtten zich tot het College van Rijksbemiddelaars. Zij hielden geen bindende voorschriften in waaraan partijen bij het sluiten van overeenkomsten zich hadden te houden.

De algemene aanwijzingen kwamen meestal tot stand na overleg tussen de regering en de Stichting van de Arbeid, maar de regering was tot dit overleg niet verplicht. Op dit niveau van beleidsvorming was het de praktijk dat over de kwestie van loonvorming binnen de Stichting van de Arbeid werd overlegd tussen werkgevers en werknemers. Het resultaat van dit interne beraad werd voorgelegd aan de ministerraad. Indien binnen de Stichting geen overeenstemming over de loonvorming kon worden bereikt, werden beslissingen overgelaten aan de regering¹⁵. Aan loonpolitieke beslissingen van de regering lag na 1950 vaak een advies van de Sociaal-Economische Raad ten grondslag. De Raad maakte op basis van cijfers van het Centraal Planbureau berekeningen van de beschikbare ruimte voor loonsverhogingen¹⁶.

Op het niveau van de beleidsuitvoering kon een algemene aanwijzing van de minister door het College van Rijksbemiddelaars worden vertaald in een richtlijn (de technische uitvoering van de aanwijzingen). Deze richtlijn was bindend voor de individuele werkgever of werknemer. Bij de omvorming van een algemene aanwijzing tot richtlijn, moest het College ten alle tijde advies inwinnen bij de Stichting van de Arbeid¹⁷. In overleg met de Stichting van de Arbeid werd een systeem van dergelijke richtlijnen uitgewerkt voor de lonen van verschillende categorieën werknemers, dat in hoofdzaak was gebaseerd op de kosten van levensonderhoud.

Overeenstemmingen tussen werkgevers en werknemers in bedrijven en bedrijfstakken over collectieve arbeidsovereenkomsten en loon- en arbeidsvoorwaardenregelingen werden voorgelegd

¹⁵ Peijpe, *loonvormingsrecht*, blz. 393

¹⁶ Peijpe, *loonvormingsrecht*, blz. 493

¹⁷ Fase, *loonbeleid*, blz. 50

Overzicht van historische ontwikkelingen

aan het College van Rijksbemiddelaars. Ondanks de bepaling in het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 dat alleen advies aan de Stichting van de Arbeid moest worden gevraagd bij algemene belangrijke vragen, verwees het College in eerste instantie iedere loonregeling en collectieve arbeidsovereenkomst naar de Stichting ter beoordeling en advies. In voorkomende gevallen kon het College ook publiekrechtelijke organen en andere organisaties van werkgevers en werknemers uitnodigen om van advies te dienen. In de praktijk werd geen enkele beslissing met betrekking tot een bepaalde bedrijfstak genomen zonder dat de betrokken organisaties in de gelegenheid waren gesteld hun mening uiteen te zetten en hun belangen te bepleiten.

4.2.3. 1959 - 1968

Tussen 1953-1959 vond uitvoerig beraad plaats om te komen tot een bevredigender loonpolitiek. Door het overschot op de betalingsbalans en door het herstel van de werkgelegenheid kwam er een roep om meer participatie van de werknemers in de nieuwe welvaart. Loonsverhogingen zouden niet meer moeten worden gekoppeld aan de geleidelijk stijgende kosten voor levensonderhoud, maar aan de behoefte aan een stijging van de levensstandaard.

In 1959 kwam de regering, in een poging om tegemoet te komen aan de wens van werkgevers en werknemers alsmede van politieke groeperingen, tot een stelsel van gedifferentieerde loonvorming, waarbij de loonkosten mochten stijgen in evenredigheid met de voor de bedrijfstak of onderneming aannemelijk gemaakte stijging van de productiviteit: productiviteitsstijging als norm voor de toegestane loonsverhogingen. Deze loonkostenstijging mocht niet worden doorberekend, omdat de stabiliteit van het prijsniveau niet in gevaar mocht worden gebracht.

De regering wilde echter greep houden op de loonvorming. De beleidsvrijheid van het College van Rijksbemiddelaars werd ingeperkt door het verstrekken van aanwijzingen die gedetailleerd van inhoud waren. In het begin van de jaren zestig werden op specifieke situaties gerichte bindende voorschriften aan het College gegeven. Het College werd aldus tot een uitvoerend orgaan van het ministerie van Sociale Zaken.

Het stelsel van geleide gedifferentieerde loonvorming hield moeizaam en slechts korte tijd stand. De kritiek was overweldigend. In plaats van vrijheid bracht het systeem een gedetailleerde overheidsbemoeienis. In plaats van richtsnoer voor de loonontwikkeling werden de productiviteitscijfers rekenkundig sluitstuk.

Begin 1963 was een noodoplossing uitgewerkt als overgang naar een nieuwe situatie. De minister van Sociale Zaken werd bij wet gemachtigd om bij beschikking tijdelijk de nodige voorzieningen omtrent lonen en andere arbeidsvoorwaarden buiten het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 om te regelen¹⁸.

De wijziging van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen in 1963 (Stb. 267 en 271) had tot doel in de loonvorming een grotere vrijheid te scheppen voor het bedrijfsleven. De regering

¹⁸ Wet van 16 januari 1963 (Stb. 22) en Beschikking van 8 maart 1963 (Stcrt. 51)

Overzicht van historische ontwikkelingen

hield echter de bevoegdheid de loonvorming binnen door haar getrokken grenzen te houden. De wet droeg bij tot de vestiging van een loonvormingsstelsel dat uitzonderlijk complex was.

'... een wonderlijk mengsel van paradoxen, subtiliteiten, ontsnappingsmechanismen en voorzieningen voor uitzonderlijke omstandigheden - een overlegprocedure die haar weerga in de wereld niet vond'¹⁹.

Het Centraal Planbureau moest de macro-economische gegevens verschaffen waarop de Sociaal-Economische Raad bij zijn beschouwingen over de economische vooruitzichten kon steunen. De vanaf september 1961 gepubliceerde Macro-Economische Verkenningen (MEV), een voorlopig overzicht van gegevens en ramingen betreffende de Nederlandse economie in het komende jaar, vormden de basis voor de beraadslagingen in de Sociaal-Economische Raad²⁰.

In zijn beschouwingen over de vooruitzichten van de Nederlandse economie zou de Sociaal-Economische Raad de grenzen vaststellen voor loonkostenontwikkelingen, in de naaste toekomst en op langere termijn, die veilig waren of makkelijk konden worden verwerkt door de economie. De aanduidingen van de Raad in de vorm van concrete stijgingspercentages, globale aanduidingen of minimum- en maximumcijfers, zouden het kader vormen voor de loonontwikkelingen op centraal en lager niveau.

De regering en de Stichting van de Arbeid zouden overleg voeren over de aanduidingen van de Sociaal-Economische Raad om de macro-economisch mogelijk geachte loonkostenontwikkeling voor het bedrijfsleven als geheel aan te geven. De in de Stichting samenwerkende centrale organisaties van werkgevers en werknemers namen op zich te bevorderen dat de aangesloten organisaties bij de te voeren loononderhandelingen zich mede lieten leiden door de macro-economische mogelijkheden, zodat de mogelijk geachte loonkostenstijging niet zou worden overschreden (de zogeheten 'interne coördinatie'). Als de Stichting tot éénstemmigheid zou komen over de gewenste algemene landelijke loonontwikkeling, zou dat de landelijke norm worden.

De Stichting van de Arbeid zag haar functie van adviesorgaan van het College van Rijksbemiddelaars gewijzigd in dat van toetsend en goedkeurend orgaan. Voorts kreeg de Stichting grotere verantwoordelijkheid ten aanzien van het vaststellen van bindende regelingen en ook ten aanzien van het toestaan van afwijkingen van collectieve arbeidsovereenkomsten en andere regelingen. Het algemeen verbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten, het vaststellen van bindende regelingen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden en het vaststellen van richtlijnen bleef voorbehouden aan het College. Echter indien de Stichting een afwijzend advies omtrent een bindende loonregeling uitbracht, kon het College deze niet alsnog vaststellen. Daarnaast kon een loonregeling waarvoor de Stichting niet met een advies kon komen, door het College van Rijksbemiddelaars alleen bindend worden verklaard indien het algemeen belang dat vereiste. Bovendien kon de Stichting een verzoek van een bedrijfstak om een bindende loonregeling tegenhouden.

¹⁹ Windmuller, *Arbeidsverhoudingen*, blz. 143

²⁰ Het Centraal Planbureau publiceert een tweetal korte termijnvoorspellingen: de Macro-Economische Verkenningen (verschijnend op Prinsjesdag tegelijk met de Begroting) en het Centraal Economisch Plan (aan het begin van het erop volgende jaar). De Macro-Economische Verkenningen is in feite een voorlopige versie van het Centraal Economisch Plan.

Overzicht van historische ontwikkelingen

Aan de andere kant kon het College de Stichting verzoeken loonpolitieke aspecten van een voorstel aan een bijzonder onderzoek te onderwerpen (de 'gele lamp'). Tevens kon het College, indien naar zijn oordeel de goedkeuring van een collectieve arbeidsovereenkomst de nationaal toelaatbaar geachte loonkostenontwikkeling in gevaar zou brengen, de minister van Sociale Zaken adviseren de desbetreffende bepalingen onverbindend te verklaren (de 'rode lamp').

De feitelijke loonontwikkeling zou door middel van een periodiek confrontatie-onderzoek worden gevolgd door de regering en het georganiseerde bedrijfsleven tezamen. Indien een fundamenteel verschil van inzicht over de in de naaste toekomst toelaatbare loonkostenontwikkeling met de Stichting ontstond of indien de ontwikkeling van de loonkosten een gespannen economische situatie zou doen ontstaan, kon de minister de goedkeuring van collectieve arbeidsovereenkomsten opschorten. Het tweede instrument van de minister was alle loonpolitieke bevoegdheden van de Stichting weer overdragen aan het College van Rijksbemiddelaars.

Het overleg in de Stichting liep regelmatig vast, waardoor de regering van jaar tot jaar interveenieerde om de vorm van het landelijk loonpakket te bepalen. In 1966 en 1967 hevelde de regering de bevoegdheden van de Stichting van de Arbeid over naar het College van Rijksbemiddelaars²¹.

4.2.4. 1969-1982

Het inkomensbeleid van de jaren zeventig richtte zich op het veiligstellen van welvaartsstijging voor groepen met de laagste inkomens het verkleinen van inkomensverschillen. Daarbij werd het inkomensbeleid van de jaren zeventig in hoge mate gedictieerd door de sociaal-economisch slechte situatie, waarbij de overheid zich genoodzaakt zag in te grijpen in de hoogte van de lonen.

In 1970 werd de Wet op de Loonvorming (Stb. 69) van kracht en hield het College van Rijksbemiddelaars op te bestaan. De Wet op de Loonvorming bepaalde dat werkgevers en werknemers in beginsel volledig vrij waren in het regelen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden. Collectieve arbeidsovereenkomsten behoeften zij niet langer vooraf aan toetsings- en keuringsprocedures te onderwerpen en de verantwoording voor de inhoud ervan kwam primair bij de werknemers en werkgevers zelf te liggen²². Wel was er een registratievoorschrift: de aanmelding van nieuw afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten en wijzigingen daarin diende te geschieden bij het ministerie. Zo bleef de overheid op de hoogte van ontwikkelingen in de lonen en andere arbeidsvoorwaarden. Als het sociaal economisch belang dit vereiste kon de overheid door middel van loonmaatregelen ingrijpen in de ontwikkeling van lonen en andere arbeids-

²¹ Beschikking van 3 juni 1966 en de Wet van 3 februari 1967 (Stb. 36); de (in feite verlengde) opdracht van de goedkeuringsbevoegdheid van het College was vervat in de beschikking van de minister van 6 februari 1967 (Stcrt. 26) op grond van het nieuwe artikel 18c van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945.

²² B.S. Frenkel en A.T.J.M. Jacobs, *Sociaal bestuursrecht, deel 1: het arbeidsrecht, Nederlands bestuursrecht deel 6-1*, Alphen aan de Rijn 1986, blz. 180

Overzicht van historische ontwikkelingen

voorwaarden. De minister was verplicht, alvorens in te grijpen in de lonen, de SER en de Stichting van de Arbeid vooraf te raadplegen.

Gekoppeld aan het vrijlaten van de loonvorming kwam in 1969 de Wet minimumlonen en minimumvakantiebijslag (Stb. 1969, 657) tot stand. Daarnaast werd sinds 1973 ook voor jeugdige werknemers een minimumloon vastgesteld (Stb. 566). De hoogte van de minimumlonen dienden regelmatig te worden aangepast aan de loonontwikkeling. Tevens werd bepaald dat in omschreven gevallen op verzoek of ambtshalve collectief of individueel lagere minimumlonen konden worden vastgesteld dan de wet voorschreef (dispensaties).

Een loonmaatregel kon de loonverhoudingen tijdelijk bevriezen. In december 1970 kondigde de regering een loonmatigingsbesluit af waarbij de arbeidsvoorwaarden voor enige tijd werden bevroren. In 1972 en 1973 kwam de verbetering van lonen en andere arbeidsvoorwaarden weer via vrije loononderhandelingen tot stand. Najaar 1973 werd het economisch klimaat in Nederland bepaald door de oliecrisis. Door middel van de Machtigingswet inkomensvorming en bescherming Werkgelegenheid van 10 januari 1974 (Stb. 1) werden voor alle inkomens bindende voorschriften uitgevaardigd.

In 1975 kwamen de lonen tot stand door vrije onderhandelingen, maar in 1976 greep de overheid toch weer in het loonbeleid in: alle lonen en arbeidsvoorwaarden werden gefixeerd op het peil van eind november 1975. Het steeds weer ingrijpen in de loonvorming door de overheid wekte grote ergernis bij de vakbeweging. De FNV beriep zich op haar vrijheid op grond van het verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie nr. 87²³. De IAO was van mening dat de overheid een loonbeperking slechts op mocht leggen onder strikte voorwaarden, te weten "as an exceptional measure, only to the extent necessary, without exceeding a reasonable period and be accompanied by adequate safeguards to protect workers 'living standards'"²⁴. In 1977 werd, onder druk van stakingsakties, in de Stichting van de Arbeid overeenkomst bereikt over de aanbeveling om in de collectieve arbeidsovereenkomsten van 1977 een volledige prijscompensatie op te nemen²⁵.

Op het vlak van de coördinatie werd in deze periode een raamwet op de inkomensvorming voorbereid. De wet is echter nooit tot stand gekomen.

Inmiddels was in 1975 het Wetsontwerp openbaarheid inkomens bij de Tweede Kamer ingediend. Het ontwerp beoogde, ten behoeve van de ontwikkeling van een goed inkomensbeleid, een grotere openbaarheid van inkomens per functiegroep c.q. onderneming. Werkgevers zouden hiertoe o.a. jaarlijks opgave moeten doen van het aantal werknemers, de aard van hun

²³ Verdrag nr. 87 van de Internationale Arbeidsorganisatie van 9 juli 1948, betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht, goedgekeurd bij wet van 8 december 1949 (Stb. J538); door Nederland bekrachtigd op 7 maart 1950; ten aanzien van Nederland in werking getreden op 7 maart 1951.

²⁴ Frenkel B.S. en A.T.J.M. Jacobs, *Sociaal Bestuursrecht*, blz. 221.

²⁵ *De geschiedenis van de loonpolitieke stelsels sedert 1945 en de rol daarin van de instituties belast met de loonpolitieke bevoegdheden alsmede die van het secretariaat van het college van rijksbemiddelaars c.q. het loonbureau*. Notitie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (z.j.), blz. 13-14.

Overzicht van historische ontwikkelingen

werkzaamheden, en ze indelen naar inkomensgroepen. Het wetsontwerp werd in juli 1985 ingetrokken²⁶.

In het najaar van 1979 viel de Nederlandse economie als gevolg van een tweede oliecrisis verder terug. Een verstarring op het gebied van de loonvorming was het gevolg: de dreiging van loonmaatregelen was vaak al voldoende om werkgevers en werknemers in hun onderhandelingen zelf te doen besluiten tot matiging van het loonpeil. Een loonmaatregel van bovenaf werd hierdoor voorkomen. Maar in januari 1980 werd door de minister van Sociale Zaken toch een loonpauze voor de duur van twee maanden afgekondigd: het werd de werkgever verboden af te wijken van de arbeidsvoorwaarden die vóór het in werking treden van de loonpauze van toepassing waren. Deze loonpauze werd later in het jaar gevolgd door verlenging en de uitvaardiging van het Algemeen loonmatigingsbesluit 1980. Dit had tot gevolg dat onder andere de arbeidsvoorwaarden zoals ze op 1 april 1980 er lagen, werden bevroren. Ook voor 1981 werd een Loonmatigingsbesluit afgekondigd en voor 1982 werden de arbeidsvoorwaarden (partieel) bevroren. De loonmaatregelen in 1980 en 1981 kregen een nivellerend karakter door aftopping van de prijscompensatie.

Wederom werd ten gevolge van de vele loonmaatregelen een klacht ingediend bij de IAO. Het Nederlandse beleid werd veroordeeld, nadat nader onderzoek hiernaar was ingesteld door de IAO. Naast de IAO-verdragen is ook het Europees Sociaal Handvest²⁷ in dit kader van belang. Hierin is een bepaling opgenomen waarin het recht op vrijheid van de vakorganisaties om onbelemmerd collectief te onderhandelen is onderschreven en gewaarborgd.

De bemoeienis van de overheid ging zich in het eind van de jaren zeventig ook uitstrekken tot inkomensgroepen waar zij tot op dat moment weinig greep op had kunnen krijgen. Zo werd in 1978 de loonontwikkeling van niet-c.a.o. werknemers afgestemd op de loonontwikkeling van werknemers die wel onder een collectieve arbeidsovereenkomst vielen²⁸.

Maar ook de zgn. 'collectieve' of 'gepremieerde en gesubsidieerde sector' (g+g-sector) kreeg te maken met maatregelen van de overheid. Deze sector wordt gefinancierd uit collectieve middelen: de betreffende instellingen (zoals bejaardentehuizen, ziekenhuizen, jeugdhulpverlening, reclassering en verslavingszorg) zijn in juridisch opzicht werkgever en op grond daarvan partner in het arbeidsvoorwaardenoverleg. De uiteindelijke financiële verantwoording ligt echter bij de overheid²⁹. Tot 1977 volgden deze instellingen vrijwillig de lonen van de ambtenaren en werden de werknemers 'trendvolgers' genoemd. Maar met de Tijdelijke Wet Arbeidsvoorwaarden Collectieve Sector (TWACS) in 1979 (Stb. 346), in 1985 vervangen door de Wet arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector (WAGGS) (Stb. 695) kreeg de overheid een wettelijk instrumentarium in handen om ook de uitgaven in deze sector te beïnvloeden³⁰.

²⁶ Kamerstukken 14 467

²⁷ Europees Sociaal Handvest, Raad van Europa, 18 oktober 1961. Goedgekeurd bij Wet van 2 januari 1978 (Stb. 639). In Nederland bekrachtigd op 22 april 1980, in werking 22 mei 1980.

²⁸ Wet van 25 januari 1978, Stb. 18.

²⁹ M.P. van der Hoek, *Inkomensverdeling. Theorie en praktijk* (Leiden/Antwerpen 1985), blz. 137.

³⁰ Wet van 28 juni 1979, Stb. 346, vervangen door de Wet van 7 maart 1980 (Stb. 84), houdende tijdelijke voorzieningen met betrekking tot arbeidsvoorwaarden in de collectieve sector

Overzicht van historische ontwikkelingen

Ook de arbeidsinkomens van zelfstandige beroepsbeoefenaren werden door de overheid aan banden gelegd. Zo werden de inkomens van de zgn. 'vrije beroepsbeoefenaren' (o.a. medisch specialisten, advocaten) aan een maximum gebonden door middel van de in 1981 uitgevaardigde Tijdelijke Wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 423).

4.2.5. 1983-1994

Na 1982 kreeg Nederland te maken met een ernstige economische stagnatie: een onevenwichtige verhouding tussen markt- en collectieve sector en een zeer hoge werkloosheid. De overheid zag zich genoodzaakt een nieuwe koers te varen: niet het inkomensbeleid maar het werkgelegenheidsbeleid kreeg prioriteit³¹. De eerste dereguleringsronde vond plaats: deregulering wetgeving inkomens en arbeidsmarkt (DIA-rapport 1987).

In 1982 hadden de lonen zich, onder invloed van een voortschrijdende bewustwording bij werkgevers en werknemers omtrent de ongunstige economische omstandigheden, gestabiliseerd zonder dat overheidsingrijpen noodzakelijk was geweest. Het vraagstuk van het al dan niet ingrijpen in lonen en andere arbeidsvoorwaarden bleef echter prominent aanwezig en de onvrede die de dreigende loonmaatregelen met zich meebrachten, noopten tot onderzoek naar de gevolgen van looningrepen in het algemeen³². In november 1982 werd, naar aanleiding van een rapport van de commissie-Wagner waarin deze vrees werd onderschreven, een compromis bereikt binnen de Stichting van de Arbeid: de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties sloten het 'Stichtingsakkoord'. Dit akkoord reikte mogelijkheden aan om te komen tot een structurele verbetering van de werkgelegenheid, een meerjarenbeleid op sociaal-economisch terrein, een betere verdeling van de werkgelegenheid door middel van arbeidstijdverkorting, deeltijdarbeid en bestrijding van de jeugdwerkloosheid.

In dezelfde periode werkte de Sociaal-Economische Raad aan het Advies wetgeving Inkomensvorming. In dit advies concludeerde een meerderheid binnen de Raad dat de overheid geen verantwoordelijkheid had op het terrein van de primaire inkomensvorming. De overheid zou slechts in het uiterste geval in de lonen en arbeidsvoorwaarden mogen ingrijpen³³. Loonmaatregelen zijn tussen 1983 en 1994 dan ook niet meer getroffen.

Vanaf 1983 werd een terughoudend beleid gevoerd aangaande de ontwikkeling van het wettelijk minimumloon en de inkomens in de collectieve sector in het belang van een verder herstel van economie en werkgelegenheid³⁴. Minimumloon (en sociale uitkeringen) werden indien nodig bevroren. Het beleid ging gepaard met aandacht voor de zgn. echte minima.

(TWACS), vervangen door de Wet van 19 december 1985 (Stb. 695) arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector (WAGGS).

³¹ *Inkomensbeleid 1990*, blz. 63.

³² W. Albeda en W. Dercksen, *Arbeidsverhoudingen in Nederland* (Alphen a/d Rijn, 1989) 4e druk, blz. 68-69.

³³ *Advies inzake de Tijdelijke Wet bevroering lonen 1994*. Sociaal Economische Raad. Publikatie nr. 13, 17 september 1993. blz. 11-14.

³⁴ *Inkomensbeleid 1989*. Notitie behorend bij de begroting 1989 van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Tweede Kamer, vergaderjaar 1988-1989, 20 808, blz. 5.

Overzicht van historische ontwikkelingen

De Wet op de Loonvorming werd in 1987 herzien. Hierin werd gesteld dat de overheid alleen nog maar in de hoogte van lonen mocht ingrijpen als er sprake was van 'acute noodsituaties van de nationale economie die werden veroorzaakt door één of meer schoksgewijze optredende externe factoren'. Deze periode werd gekenmerkt door het tot stand komen van een aantal belangrijke afspraken op centraal niveau.

Ook werd besloten de Wet niet-c.a.o.-inkomens niet te verlengen. Hetzelfde gold voor de wetgeving inzake de lonen van vrije-beroepsbeoefenaren waarna intrekking in 1991 volgde (Stb. 465).

Ook in het beleid ten aanzien van de inkomensvorming van werknemers in de collectieve sector (overheidspersoneel en werknemers in gepremieerde- en gesubsidieerde sector) was midden jaren tachtig een kentering waarneembaar. De overheid bemoeide zich nog slechts met de financiële ruimte die nodig was voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden (zgn. 'Ruimtebesluiten'). Daarbinnen onderhandelden de werkgevers en werknemers in deze zgn. g+g-sector volgens het stelsel van de Wet Arbeidsvoorwaardenvorming in de gepremieerde en gesubsidieerde sector (WAGGS) over de arbeidsvoorwaardenontwikkeling³⁵. Aangetekend dient te worden dat de toepassing van de WAGGS alleen gold voor die instellingen of deelsectoren die bij ministerieel besluit waren aangewezen.

Tussen 1990 en 1992 herstelde de economie zich, maar bleef de werkloosheid hoog. De Golfoorlog legde daarnaast een zware druk op het sociaal-economisch beleid. Doelstellingen in deze periode bleven de verbetering van de werkgelegenheidssituatie en het beheersbaar houden van het aantal uitkeringen. Na 1992 werden de vooruitzichten voor werkgelegenheid weer ongunstiger met ondermeer als gevolg dat minimumloon en uitkeringen weer werden bevroren³⁶.

In de periode 1983-1994 werden de arbeidsverhoudingen in Nederland bepaald door de decentralisatie van de arbeidsvoorwaardenvorming. De Sociaal-Economische Raad adviseerde dan ook in februari 1992 dat ingrijpen van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de arbeidsvoorwaarden in de g+g-sector (WAGGS) in de toekomst uitgesloten moest worden en het ultimatum remedium, de mogelijkheid om de in een deelsector van de g+g-sector geldende arbeidsvoorwaarden te bevriezen, moest worden afgeschaft. De Raad was van mening dat de verantwoordelijkheid van ondernemers in de g+g-sector bevorderd moest worden. Per 1 januari 1993 werd van een groot aantal sectoren de WAGGS-aanwijzing ingetrokken³⁷.

De minister achtte in 1993 een loonmaatregel voor 1994 hoognodig. In zijn verzoek aan de Sociaal-Economische Raad om advies op het wetsvoorstel Tijdelijke Wet bevroering lonen 1994, schetste de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de alarmerende arbeidsmarkt,

³⁵ *Inkomensbeleid 1990*, blz. 64-65

³⁶ *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1994*. Memorie van Toelichting, Tweede kamer zitting 1993-1994, 23 400, Hoofdstuk XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blz. 7-8

³⁷ *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1993*. Memorie van Toelichting, Tweede kamer zitting 1992-1993, 22 800, Hoofdstuk XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blz. 25

Overzicht van historische ontwikkelingen

de dalende werkgelegenheid en de stijging van het aantal uitkeringen naar een na-oorlogs record³⁸. De Raad toonde zich in haar advies geen voorstander van een looningreep omdat zij van mening was dat het een ongewenste breuk zou betekenen in de ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen sinds 1982 in Nederland en de economische effectiviteit van de maatregelen uitermate bescheiden zouden zijn³⁹. De Tijdelijke Wet bevrozing lonen 1994 is er niet gekomen.

4.2.6. 1994-2004

In de tweede helft van de jaren negentig is de Nederlandse economie sterk gegroeid. Met een krachtige conjuncturele wind in de rug zijn werkloosheid en overheidstekort teruggedrongen. Nederland ontwikkelde zich in deze jaren, gemeten in inkomen per hoofd van de bevolking, tot een van de meest welvarende landen van de Europese Unie. Sinds eind 2000 is het economische tij echter gekeerd. In 1998, bij de crisis in Azië, leek er nog vooral sprake van een bedreiging van buitenaf voor een in zichzelf gezonde economie. In de loop van 2000 deed zich echter een meer fundamentele omslag voor die werd ingeluid door stijgende olieprijsen, dalende beurskoersen en verminderde investeringen in met name de ICT-sector. De daarop volgende conjuncturele neergang uitte zich in een bredere golf van teruglopende winsten en bedrijfsinvesteringen, gepaard gaande met faillissementen en ontslagen. Ook in Nederland liep de groei aanzienlijk terug. Een specifiek probleem voor Nederland was daarbij dat de krapte op de arbeidsmarkt de arbeidskosten op dreef. Na een langdurige periode van gematigde loonontwikkeling, gevolgd door een hoogconjunctuur in de tweede helft van de jaren negentig, is in Nederland een situatie ontstaan, waarbij een lage geregistreerde werkloosheid samengaat met een nog altijd omvangrijke inactiviteit in brede zin. Mede door deze arbeidschaarste zijn de lonen de afgelopen jaren sterk gestegen. Hierdoor is de concurrentiepositie van Nederland, vooral sinds 1998, in betekenende mate verslechterd. Met enige vertraging heeft deze ontwikkeling zich in combinatie met de wereldwijde conjuncturele neergang vanaf eind 2001 vertaald in toenemende werkloosheid. Dit samenspel van een tegenvallende internationale conjunctuur en de specifiek Nederlandse problematiek rond arbeidsmarkt en sociale zekerheid brengt Nederland in een precare positie. Er dreigt een vicieuze cirkel op te treden: als gevolg van de lagere economische groei komen de overheidsfinanciën onder druk te staan en loopt het beroep op de sociale zekerheid weer op. In dit klimaat raakt het economische herstel gemakkelijk buiten bereik. De Nederlandse concurrentiepositie is zodanig verzwakt, dat Nederland niet automatisch meeprofiteert bij een eventueel herstel van de internationale conjunctuur.

De minder gunstige economische ontwikkelingen in 2001-2002 en de sombere vooruitzichten voor 2003-2004 weerspiegelen zich ook in de verwachte ontwikkeling van de koopkracht. De meeste inkomensgroepen gaan er in koopkracht op achteruit. De verwachte achteruitgang in de koopkracht is onvermijdelijk in het licht van de economische teruggang.⁴⁰ Betaald werk is en blijft volgens het kabinet de belangrijkste manier voor mensen om hun inkomenspositie te

³⁸ *Advies inzake de Tijdelijke Wet bevrozing lonen 1994*. Sociaal Economische Raad. Publikatie nr. 13, blz. 19

³⁹ *Ibidem*, blz. 15

⁴⁰ Sociale Nota 2003, Handelingen TK 2002–2003, 28 601, nr. 2, p. 6-8, 11

Overzicht van historische ontwikkelingen

verbeteren. Echter, de aanhoudende spanning op de arbeidsmarkt zorgt voor een opwaartse druk op de lonen. Vanwege een nog altijd relatief groot aantal uitkeringsgerechtigden, de terugvallende economische groei en de verslechterende concurrentiepositie van Nederland, blijft een verantwoorde loonontwikkeling noodzakelijk om meer werkgelegenheid te creëren.⁴¹

Ook in de huidige periode van recessie streeft het kabinet ernaar om de effecten van het beleid op de inkomenspositie van huishoudens evenwichtig te verdelen over alle inkomensgroepen. In het Najaarsakkoord van 2003 is zodoende onder andere besloten om in 2004 geen contractloonstijging in de te vernieuwen CAO's op te nemen en voor 2005 een tot nul naderende contractloonstijging overeen te komen.⁴²

⁴¹ Sociale Nota 2002, Handelingen TK 2001-2002, 28 801, nr. 2, p. 88-89, 102

⁴² Stichting van de Arbeid, *Verklaring inzake het Arbeidsvoorwaardenoverleg 2004-2005* (Den Haag 18 november 2003)

Brief van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, datum 19 november 2003

5. Handelingen inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid

5.1. Algemene handelingen

5.1.1. Beleidsontwikkeling

- (1.) »1
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Handeling: Het voorbereiden en vaststellen van beleid betreffende inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
grondslag: o.a. Grondwet (Stb. 1983, 22), art. 20 eerste lid
periode: 1945-
product: nota's, memoranda, rapporten, beleidsnota's, o.a.:
 - Interimnota inkomensbeleid 1975;
 - Memorie van Toelichting op de Rijksbegroting
 - Notitie Inkomensontwikkeling en -verdeling 1983
 - (jaarlijkse) Inkomensnotities 1983 tot en met 1991
 - (bijdragen aan) Sociale Nota 1992-
- (191.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het leveren van bijdragen aan de totstandkoming van het nationale beleid van andere ministers, voor zover dit (mede) betrekking heeft op inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
periode: 1945-
product: Inlichtingen, adviezen, nota's, richtlijnen
- (192.) «13+79+130+131+133+134+135+136+146+147+148
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het bij AMvB stellen van regels omtrent het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag: Wet op de loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1999, 30]
 Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1999, 554]
 Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2002, 615]
periode: (1937) 1945-
product: Algemene maatregel van bestuur, o.a.:
 - Besluit van 18 februari 1969, houdende toepassing van artikel 6, derde lid, van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1969, 56)
 - Besluit van 23 juni 1981, tot toepassing van artikel 14, zesde en zevende lid van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag
 - Besluit van 29 juni 1983, houdende vaststelling van een minimumjeugdloonregeling (Stcrt. 1983, 300)

Handelingen

- Besluit van 2 december 1985, houdende regelen betreffende de maatstaf voor de aanpassingsmechanismen als bedoeld in de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag, een aantal sociale verzekeringswetten en enige andere wetten (Stb. 1985, 638)
 - Besluit van 23 december 1992, houdende vaststelling van de bedragen genoemd in artikel 8, eerste lid, van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1992, 728)
 - Besluit van 2 september 1996, houdende aanwijzing van een aantal arbeidsverhoudingen die als dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2 van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag worden beschouwd (Stb. 1996, 481)
- opmerking: Een ontwerp van de AMvB met de bijbehorende nota van toelichting kan voorgelegd worden aan de beide Kamers der Staten-Generaal. Voor een overzicht van onderwerpen voor mogelijke AMvB's wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

- (193.) **«61+72+138**
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het stellen van regels omtrent het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag: Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art 4
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2002, 615]
Wet op de loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1999, 30]
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 2001, 625], art. 6, art. 10
- periode: (1937) 1945-
- product: (ministeriële) regeling, o.a.:
- Besluit aanmelding van collectieve arbeidsovereenkomsten en het aanvragen van algemeen verbindend verklaring (Stcrt. 1998, 240)
 - Aanpassing Delegatiebesluit 1993 (Stcrt. 1995, 249)
 - Wijziging Delegatiebesluit 1993 (Stcrt. 1996, 239)
 - Regeling verslaglegging (Stcrt. 1998, 238)
 - Ontslagbesluit (Stcrt. 1998, 238)
- opmerking: Dit betreft ook het geven van voorschriften.
Voor een overzicht van onderwerpen voor mogelijke ministeriële regelingen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

- (194.)
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het geven van een algemene aanwijzing aan organisaties werkzaam op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag: Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 2001, 625], art. 6

Handelingen

periode: 1945-
product: Algemene aanwijzing, besluit
opmerking: Dit betreft o.a. aanwijzingen betreffende:
- de uitoefening van de bevoegdheid tot het verlenen van toestemming tot het opzeggen van een arbeidsverhouding;

(195.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van richtlijnen met betrekking inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag:
periode: 1945-
product: Richtlijnen

(196.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen wanneer bepaalde wet- of regelgeving of artikelen uit wet- en regelgeving niet van toepassing zijn.
grondslag: Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 1988, 573], art. 2
periode: 1945-
product: Besluit

5.1.2. Totstandkoming van wet- en regelgeving

(197.) **«11+67+123+152+165+183**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving inzake inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag: o.a. Grondwet (Stb. 1983, 22), art. 20 tweede lid
periode: (1937) 1945-
product: Wetten, algemene maatregel van bestuur, (ministeriële) regelingen:
- Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801)
- Wet minimumloon en minimumvakantietoeslag (Stb. 1968, 657)
- Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69)

(198.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het leveren van een bijdrage aan de totstandkoming van wet- en regelgeving op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid waarvoor de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid niet de eerst verantwoordelijk is.
periode: 1945-

Handelingen

product: Wetten, Algemene maatregel van bestuur, (ministeriële) regelingen

5.1.3. *Beleidsevaluatie*

(199.)

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het evalueren van beleid inzake het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag:

periode: 1945-

product: Rapport, evaluatieverslag

opmerking: Tot deze handeling wordt ook gerekend het uitbrengen van een verslag aan de Staten-Generaal over de doelmatigheid en effecten van een wet een x-aantal jaren na de inwerkingtreding van deze wet.

(9.)

«9

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het opstellen van periodieke verslagen over ontwikkelingen op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag:

periode: 1945-

product: Jaarverslagen, kwartaalverslagen, maandrapportages

opmerking: Dit houdt ook in het periodiek rapporteren aan internationale organisaties over de uitvoering van aangegane verdragsverplichtingen betreffende inkomens- en arbeidsvoorwaarden.

5.1.4. *Onderzoek*

(74.)

«74

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / de Arbeidsinspectie

handeling: Het onderzoeken of het vermoeden dat verbindend verklaarde verklaringen in collectieve arbeidsovereenkomsten niet worden nageleefd juist is.

grondslag: Wet op het algemeen bindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801), art. 10

periode: (1937) 1945-

product: Onderzoeksrapport, onderzoeksopdracht

(201.)

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

handeling: Het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten over het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

periode: 1945-

Handelingen

- product: Offerte, brieven, rapporten en nota's
- (200.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek op het gebied van de sociale verzekeringen.
periode: 1945-
product: nota's, notities
- (23.) **«23**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek op het gebied van inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
periode: 1945-
product: Nota's, notities
- (202.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het financieren van (wetenschappelijk) onderzoek op het gebied van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
periode: 1945-
product: Rekeningen, declaraties
- (22.) **« 22A**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Loontechnische Dienst
handeling: Het verzamelen van gegevens en het voorbereiden van (geplande) onderzoeken en onderzoeken-ad hoc op het gebied van de lonen t.b.v. rapporten en slotnota's.
bron: Besluit van 7 juli 1964, nr. 52556, directie voor Sociale Voorzieningen en Arbeidsverhoudingen (Stcrt. 155), art. 4 onder c; Structuurnota, september 1975; Organisatiebeschikking A van 1 juli 1989 DG ABA, LTD
periode: 1964-1994
product: o.a. vergaderstukken, onderzoeksresultaten, verslagen, correspondentie
- (235.) **«22B**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Loontechnische Dienst
handeling: Het opstellen van eindrapporten en slotnota's naar aanleiding van (geplande) onderzoeken en onderzoeken-ad hoc op het gebied van de lonen.
bron: Besluit van 7 juli 1964, nr. 52556, directie voor Sociale Voorzieningen en Arbeidsverhoudingen (Stcrt. 155), art. 4 onder c; Structuurno-

Handelingen

ta, september 1975; Organisatiebeschikking A van 1 juli 1989 DG ABA, LTD
periode: 1964-1994
product: Eindrapporten

(26.) « **26A**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden
handeling: Het verzamelen van gegevens en het voorbereiden van onderzoek op het terrein van lonen en collectieve arbeidsvoorwaarden.
bron: DCA-Bevindingen/ Organisatiebeschikking B van 1 juli 1989 DG ABA, DCA, art. 3
periode: 1972-1994
product: o.a. Vergaderstukken, onderzoeksresultaten, verslagen, correspondentie

(237.) «**26B**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden
handeling: Het opstellen van eindrapporten naar aanleiding van onderzoek op het terrein van lonen en collectieve arbeidsvoorwaarden.
bron: DCA-Bevindingen/ Organisatiebeschikking B van 1 juli 1989 DG ABA, DCA, art. 3
periode: 1982-1994
product: Eindrapporten

5.1.5. Overleg

(203.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het voeren van overleg over aangelegenheden betreffende het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
periode: 1945-
product: Verslag, notulen

(153.) «**153**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voeren van overleg met de Stichting van de Arbeid en/of andere organisaties die actief zijn binnen het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1987, 381], art. 12
Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 4, art. 6
periode: 1945-

Handelingen

- product: Verslag, notulen
- (233.)
actor: de Stichting van de Arbeid
handeling: Het voeren van overleg met de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en/of andere organisaties die actief zijn binnen het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1987, 381], art. 12
Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 4, art. 6
periode: 1945-
product: Verslag, notulen
- (204.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het deelnemen aan overleggroepen, -organen of -commissies waarvan het voorzitterschap of secretariaat niet bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid berust.
grondslag:
periode: 1945-
product: Benoemingsvoordracht, lidmaatschapsarchief
- (205.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het deelnemen aan overleggroepen, -organen of -commissies waarvan het voorzitterschap of secretariaat wel bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid berust.
grondslag:
periode: 1945-
product: Benoemingsvoordracht, secretariaatsarchief

5.1.6. *Internationaal*

Voor het periodiek rapporten aan internationale organisaties wordt verwezen naar handeling-nummer 9 (§ 5.1.3).

- (8.) «8
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het voorbereiden en vaststellen van standpunten aangaande inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid in het kader van deelname aan internationaal overleg.
grondslag:
periode: 1945-
product: Nota's, memoranda, rapporten

Handelingen

- (206.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voorbereiden van, deelnemen aan en rapporteren over vergaderingen van overleg- en bestuursorganen van internationale organisaties inzake inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
grondslag:
periode: 1945-
product: Verslagen, notulen, notities, rapporten
- (207).
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van (bilaterale en multilaterale) verdragen en bijbehorende akkoorden met andere mogelijkheden inzake inkomens- en arbeidsvoorwaarden
grondslag:
periode: 1945-
product: Verdragen, administratieve akkoorden, afrekeningsakkoorden
- (208.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het leveren van bijdragen aan de totstandkoming van multilaterale verdragen met administratieve akkoorden of verordeningen en regelingen van internationale organisaties inzake inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
grondslag:
periode: 1945-
product: Verdragen, administratieve akkoorden
- (209.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het (beleidsmatig) beoordelen van mogelijk interventies in zaken die voorkomen bij internationale hoven.
grondslag:
periode: 1958-
product: Rapport, nota
opmerking: Met internationale hoven worden o.a. bedoeld: het Hof van Justitie te Luxemburg, het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg en de Commissie Rechten van de Mens van de VN.
- (210.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het deelnemen aan (technische) commissies die nadere uitvoeringsregels stellen of toezien op de goede uitvoering van een verdrag.

Handelingen

grondslag:
periode: 1950-
product: Verslag, notulen, aanwijzingen, informatieverstrekking

(211.)

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het implementeren of rapporten over de implementatie van internationale regels in bestaande of nieuwe wet- en regelgeving op nationaal niveau.

grondslag:
periode: 1945-
product: Rapport

5.1.7. *Advies*

(212.)

actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het adviseren van organisaties over het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag:
periode: 1945-
product: Advies
opmerking: Dit kunnen zowel organisaties van de overheid zijn als van het bedrijfsleven.

(230.)

actor: de Stichting van de Arbeid
handeling: Het adviseren van de ministerraad, (individuele) ministers of andere organisaties over het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

Grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69), art. 2
Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937,801) [vervallen Stb. 1997, 63], art. 4, art. 6
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [vervallen Stb. 1995, 355], art. 3, art. 6, art. 10
Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1978, 18) [verlengd bij Stb. 1980, 712; Stb. 1982, 35 en Stb. 1984, 300]
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [b.w. Stb. 1970, 69], art. 19
Stichtingsakte en statuten van de Stichting van de arbeid (17 mei 1945) [23 mei 1980], art. 3

periode: 1945-
product: Advies

Handelingen

(7.)
actor: de Centraal Economische Commissie
handeling: Het adviseren van de Raad voor Economische Aangelegenheden omtrent beleidsvoering inzake inkomenspolitiek.
grondslag: Beschikking nr. 587 van 10 oktober 1951 van de minister van Algemene zaken; Nota nr. 668/784 van de afdeling algemene Economische Politiek van het ministerie van Economische Zaken van 3 oktober 1968
periode: 1951-
product: CEC-nota's

5.1.8. Informatievoorziening

(21.) **«21**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden
handeling: Het verstrekken van algemene informatie ten behoeve van externe organisaties op sociaal-economisch terrein voorzover samenhangend met collectieve regelingen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden.
grondslag: Organisatiebeschikking B van 1 juli 1989 van het DG-ABA 1989, onderdeel DCA
periode: 1982?-1994
product: Dit kunnen o.a. de SER, ILO of CBS zijn.

(33.) **«33**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek (incidenteel) informeren van leden of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal inzake het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag: Grondwet
periode: 1945-
product: Brieven, notities, nota's

(20.) **«20A+20B+20C+20D**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Looncontroledienst (1950-1964)
de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Loontechnische Dienst (1964-1994)
de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Loonbureau (1963-1981)
de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden (1982-1994)
de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (1945-)
Arbeidsinspectie (1945-)
handeling: Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en

Handelingen

- instellingen over het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag:
periode: 1945-
product: Brieven, notities, nota's
- (213.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het behandelen van verzoeken tot inzage op basis van de WOB.
grondslag: Wet openbaarheid van bestuur (Stb. 1991, 703), art. 5 t/m 8
periode: 1991-
product: Correspondentie, brieven
- (214.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
grondslag:
periode: 1945-
product: Voorlichtingsmateriaal
- (215.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het verstrekken van algemene informatie ten behoeve van externe organisaties op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Dit kunnen bijvoorbeeld de SER, ILO of CBS zijn.

5.1.9. Mandatering en delegering

- (143.) **«143**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het overdragen van bevoegdheden aan een of meerdere organisaties uit het bedrijfsleven of aan een onder de minister ressorterende ambtenaar.
grondslag: Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 10b
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 2001, 625], art. 32
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 1997, 510], art. 22
periode: (1937) 1945-
product: Mandaatbesluit, delegatiebesluit

Handelingen

5.1.10. Vrijstelling en ontheffing

- (216.)
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het verlenen van vrijstelling of ontheffing van gestelde regelen.
- grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1987, 381], art. 10
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214)
[Stb. 2001, 625], art. 6, art. 8
- periode: 1970-
- product: Vrijstellingsbesluit, ontheffingsbesluit, ministeriële regeling, o.a.:
- Ontheffing van het bepaalde in art. 6, eerste lid van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stcrt. 1972, 234)
 - Ontheffing artikel 8 Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stcrt. 1985, 118)

5.1.11. Klachten, bezwaar en beroep

- (217.)
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het informeren van de Commissies voor Verzoekschriften en andere tot het onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamers der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van beleid betreffende het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag:
- periode: 1945-
- product: V 5 jaar na afhandeling klacht
- (218.)
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het beslissen op beroepschriften naar aanleiding van een besluit betreffende het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag:
- periode: 1945-
- product: Beschikkingen
- (219.)
- actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- handeling: Het beslissen op bezwaarschriften naar aanleiding van beschikkingen betreffende het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- grondslag:
- periode: 1945-
- product: Beslissing

Handelingen

(220.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voeren van verweer in beroep- of bezwaarschriftprocedures voor administratief rechterlijke organen betreffende het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Verweerschriften

5.1.12. Commissies

Met commissie kan ook een (interdepartementale) werkgroep, projectgroep, stuurgroep of college bedoeld worden.

Voorbeelden van commissies op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid sinds 1945 zijn:

- Confrontatiecommissie (1962-1968)
- Werkgroep Inkomens Vrije Beroepsbeoefenaren (1972-1979)
- Werkgroep Uitgangspunten Norminkomens Vrije-beroepsbeoefenaren (1980-1982)
- Departementale Stuurgroep Inkomensbeleid (1981-1985)
- Projectgroep Inkomenspolitek Instrumentarium (1982)
- Projectgroep Echte Minima (PEM; 1982-?)
- Werkgroep wetgeving Prijs-/inkomensbeleid Vrije-beroepsbeoefenaren (1984-1985)
- Werkgroep Verzelfstandiging Inkomensregelingen (1988-?)
- IBO-werkgroep Uitvoering van Inkomensafhankelijke Regelingen (2002-2003)
- Stuurgroep Uitvoering Inkomensafhankelijke Regelingen (2003-)
 - o werkgroep Harmonisatie Inkomensafhankelijke regelingen (HIAR)
 - o werkgroep Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (AWIR)

(39.) **«39**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het instellen van commissies op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Koninklijk besluit, instellingsbesluit, beschikking

(221.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het benoemen van de leden, plaatsvervangende leden, secretaris, adjunct-secretaris, voorzitter of plaatsvervangende voorzitter van een commissie.
grondslag:
periode: 1945-
product: Koninklijk besluit, benoemingsbesluit, beschikking

Handelingen

(234.)
actor: Commissie
handeling: Het adviseren van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over onderwerpen op het beleidsterrein van inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
grondslag:
periode: 1945-
product: Advies

(222.) **«28A+28B+31A+31B**
actor: Commissie
handeling: Het verrichten van onderzoek in opdracht van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Rapporten

(122.) **«122A+122B**
actor: Commissie
handeling: Het ontwikkelen van (beleids-)voorstellen op het gebied van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Voorstellen, rapporten, notities, nota's

(223.)
actor: Commissie
handeling: Het mede uitvoeren van beleid betreffende aangelegenheden op het gebied van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product:

5.1.13. (Privaatrechtelijke) instellingen

(38.) **«38**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het instellen, wijzigen en opheffen van organisatie-eenheden op het terrein van loon- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
grondslag:
periode: 1945-
product: Oprichtingsakte, statuten, instellingsbeschikkingen

(224.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Handelingen

handeling: Het deelnemen aan het bestuur van (privaatrechtelijke) instellingen op het gebied van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag:
periode: 1945-
product: Bestuurs- c.q. lidmaatschapsarchief

(225.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het benoemen van de voorzitter of vice-voorzitter van een (privaatrechtelijke) instelling.

grondslag:
periode: 1945-
product: Benoemingsbesluit

5.1.14. Aanwijzen van ambtenaren

(226.) **«40+42**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister

handeling: Het aanwijzen van ambtenaren belast met de uitvoering van wet- en regelgeving op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.

grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1997, 510] , art. 15
Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 10
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (Stb. 1945, F214) [b.w. Stb. 1998, 300], art. 6

periode: 1945-
product: Ministeriële regeling, o.a.:
- Taak ambtenaren Loonbureau (Stcrt. 1970, 88)
- Besluit aanwijzing ambtenaren ex artikel 6 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stcrt. 1991, 57)

opmerking: Dit kunnen ook ambtenaren zijn die worden aangewezen om onderzoeken te verrichten of ambtenaren die belast zijn met het inwinnen van gegevens omtrent de algemene ontwikkeling van lonen en andere op geld waardeerbare arbeidsvoorwaarden.
Voor SZW zijn de ambtenaren van de Arbeidsinspectie aangewezen.

(41.) **«41A+41B**
actor: de Minister van Justitie
de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

handeling: Het aanwijzen van ambtenaren die belast zijn met het opsporen van overtredingen op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaarden.

grondslag: Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K258) [Stb. 1997, 580], art. 17

Handelingen

- periode: 1945-
product: Aanwijzingsbesluit, o.a.:
- Aanwijzing ambtenaren Loontechnische Dienst als opsporingsambtenaren (Stcrt. 1970, 241)
 - Beschikking buitengewoon opsporingsambtenaar I-SZW 1994 (Stcrt. 1994, 96)
 - Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Inspectiedienst SZW 1995 (Stcrt. 1995, 96)
 - Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 1996 (Stcrt. 1996, 96) [b.w. Stcrt. 2001, 250]
 - Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 2002 (Stcrt. 2001, 2500 [b.w. Stcrt. 2004, 63]
 - Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 2004 (Stcrt. 2004, 63)
- (228.)
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het aanwijzen van ambtenaren die belast zijn met het toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaarden.
- Grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1997, 510], art. 16
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 1997, 510], art. 18a
- periode: 1945-
product: Aanwijzingsbesluit, o.a.:
- Aanwijzingsregeling Arbeidsinspectie als toezichthoudende instantie (Stcrt. 1998, 195)
 - Aanwijzingsregeling toezichthoudende ambtenaren en ambtenaren met specifieke uitvoeringstaken op grond van SZW wetgeving (Stcrt. 2000, 203)
- opmerking: Hiervan wordt mededeling gedaan in de Staatscourant

5.1.15. Toezicht

- (227.)
actor: de Arbeidsinspectie
handeling: Het houden van toezicht op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
- Grondslag: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2002, 615], art. 18a
Aanwijzingsregeling toezichthoudende ambtenaren en ambtenaren met specifieke uitvoeringstaken op grond van SZW wetgeving (Stcrt. 2000, 203) [Stcrt. 2004, 38], art. 1.1
- Periode: 1945-
Product: Kwartaaloverzichten, onderzoeksrapporten, processen-verbaal

Handelingen

5.1.16. Subsidie

(229.)	
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het verstrekken van subsidie op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid.
Grondslag:	Subsidieregeling minimumloon 1978 (Stcrt. 1978, 160) [Stcrt. 1978, 160], art. 3, art. 10, art. 11
periode:	1945-
product:	Correspondentie, financiële bescheiden
opmerking:	Dit kan diverse vormen van subsidie bevatten, waaronder eenmalige of langdurige subsidies.

5.2. Organisatie

Voor handelingen met betrekking tot commissies (instelling, bestuur, leden) en (privaatrechtelijke) instellingen (bestuur etc.) wordt verwezen naar respectievelijk § 5.1.12 en § 5.1.13. Handelingen met betrekking tot het aanwijzen van ambtenaren staan in § 5.1.14.

(44.)	«44
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het aanwijzen van algemeen erkende representatieve organisaties van werkgevers en -nemers die de taak van de Stichting van de Arbeid overnemen.
grondslag:	Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69), art. 17
periode:	1970-
product:	Aanwijzingsbesluit
opmerking:	Als de Minister vaststelt dat de Stichting van de Arbeid heeft opgehouden te bestaan of de haar krachtens de wet toekomstige taak te vervullen, wordt deze taak overgenomen door aangewezen centrale organisaties van werkgevers en van werknemers.
(45.)	«45
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het aanwijzen van organisaties van werkgevers en -nemers die naar oordeel van de minister in aanmerking komen om advies uit te brengen over onderwerpen die voor hen van belang zijn.
grondslag:	Wet van 24 juni 1976 tot wijziging van de Wet op de Loonvorming (Stb. 1976, 346), art. 2
periode:	1976-
product:	Aanwijzingsbesluit
(48.)	«48
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het geven van aanwijzingen aan de Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden over richtlijnen voor de informatieverstrekking aan de

Handelingen

	Stichting van de Arbeid, aan niet in de Stichting vertegenwoordigde organisaties van werkgevers en -nemers, aan departementen van algemeen bestuur en aan de SER.
grondslag:	Besluit van 8 februari 1982 (Stcrt. 1982, 32), art. 4
periode:	1982-1994
product:	Richtlijnen informatie verstrekking
opmerking:	De Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden is in 1994 opgeheven.

5.3. Loon- en arbeidsvoorwaardenoverleg

Het wordt van belang geacht dat maatschappelijke organisaties, instellingen en ondernemingen verantwoordelijkheid dragen in het proces van inkomensvorming. De doeltreffendheid van het inkomensbeleid is afhankelijk van de maatschappelijke aanvaarding. Het overleg tussen overheid en verschillende maatschappelijke groepen, zoals organisaties van werkgevers en werknemers, organisaties van vrije beroepen, Stichting van de Arbeid, Sociaal-Economische Raad is daarom ook een instrument om de geformuleerde doelstellingen te bereiken. Het inkomensbeleid is zo in hoge mate overlegbeleid.

(52.)	«52
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het voorbereiden en voeren van het Centraal Arbeidsvoorwaardenoverleg.
bron:	TK II 2003-2004, 29200 XV, nr. 7
periode:	1945-
product:	Onderhandelingsresultaten
(53.)	«53
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het bemiddelen tussen organisaties van werkgevers en werknemers in geval de CAO-onderhandelingen zijn vastgelopen.
grondslag:	
periode:	1945-
product:	Bemiddelingsresultaten
(54.)	«54
actor:	de Stichting van de Arbeid
handeling:	Het bemiddelen tussen organisaties van werkgevers en werknemers in geval de CAO-onderhandelingen zijn vastgelopen.
grondslag:	
periode:	1945-
product:	Bemiddelingsresultaten
(55.)	«55
actor:	de Stichting van de Arbeid
handeling:	Het jaarlijks voeren van centraal arbeidsvoorwaardenoverleg (najaarsoverleg), eventueel vooraf gegaan door voorjaarsoverleg, met

Handelingen

	een kabinetsdelegatie.
grondslag:	
periode:	1970-
product:	
(56.)	«56
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden
handeling:	Het opstellen van informatieve notities n.a.v. tot stand gekomen principeakkoorden met betrekking tot materiële en immateriële arbeidsvoorwaardenontwikkeling.
grondslag:	Organisatiebeschikking B van 1 juli 1989 Directoraat Generaal voor Algemene Beleidsaangelegenheden 1989, onderdeel DCA, artikel 3
periode:	1982-1994
product:	Informatieve notities of zgn. Info's

5.4. Aanmelding en goedkeuring van Collectieve Arbeidsovereenkomsten en Arbeidsvoorwaardenregelingen

(60.)	«60
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het registreren van door partijen aangemelde afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten.
grondslag:	Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1995, 598], art. 4 Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937,801) [Stb. 1997, 510], art. 5
periode:	1970-
product:	Collectieve contracten
(231.)	
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het geven van voorschriften voor de inrichting van het register waarin de verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten worden opgetekend.
grondslag:	Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937,801) [Stb. 1997, 510], art. 5
periode:	(1937) 1945-
product:	Voorschriften
(62.)	«62
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het vaststellen van een bindende loonregeling met dezelfde rechts-

Handelingen

grondslag: kracht als een collectieve arbeidsovereenkomst.
Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1997, 510], art. 5, art. 6
periode: 1970-
product: Arbeidsvoorwaardenregeling
opmerking: Dit kan alleen gebeuren op nadrukkelijk verzoek van werkgevers, -
werknemersverenigingen of de Stichting van de Arbeid.
Van het verzoek wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.

(64.) **«64**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het aanwijzen van categorieën van arbeidsverhoudingen waarvoor
regelingen van eenzelfde inhoud als een collectieve arbeidsovereen-
komst kunnen worden vastgesteld.
grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69), art. 6
periode: 1970-
product: Besluit

(65.) **«65**
actor: De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Dienst
Collectieve Arbeidsvoorwaarden
handeling: Het opstellen van notities waarin de aard van wijzigingen en kosten-
consequenties van gewijzigde CAO's worden weergegeven.
bron: interview
periode: 1970-
product: Notities, informatie

5.5. Het verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten.

De Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) biedt de overheid de mogelijkheid om de civielrechtelijke vaststelling van lonen en arbeidsvoorwaarden uit te breiden door de minister van Sociale Zaken de bevoegdheid te geven om bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten algemeen verbindend te verklaren. De verbindendverklaring kan alleen gebeuren op verzoek van één of meer bij de collectieve arbeidsovereenkomst betrokken partijen. Tegen het verzoek kunnen bezwaarschriften worden ingediend. De inhoud van arbeidsvoorwaardenregelingen worden door privaatrechtelijke partijen bepaald.

(232.) **«68+76**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het algemeen bindend of onverbindend verklaren van (bepalingen van) een collectieve arbeidsovereenkomst.
grondslag: Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 2004, 104], art. 2, art. 4, art. 5, art. 6, art. 8
periode: (1937) 1945-
product: Verbindendverklaringen

Handelingen

opmerking: De verbindendverklaring kan alleen geschieden op verzoek van één of meer werkgevers en/of één of meer partijen van werkgevers of -nemers, die partij zijn bij de collectieve arbeidsovereenkomst. Van de indiening van het verzoek en van een besluit omtrent het verbindend of onverbindend verklaren wordt door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid mededeling gedaan in de Staatscourant.

(72.) «72
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het geven van voorschriften omtrent de wijze van indienen van verzoeken tot het verbindend verklaren van CAO's.
grondslag: Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 4
periode: (1937) 1945-
product: Ministeriële regeling

(73.) «73
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van tarieven ter vergoeding voor de behandeling van verzoeken tot het verbindend verklaren van een collectieve arbeidsovereenkomst.
grondslag: Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 1997, 510], art. 4
periode: Ministeriële regeling
product: (1937) 1945-

5.6. Loonmaatregelen

(82.) «82
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het voor bepaalde tijd opleggen van (loon)maatregelen aan werkgevers.
grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1987, 381], art. 10
periode: 1945-
product: Loonpauzes, loonmaatregelen, loonbesluiten, wachtgeldregeling, ministeriële regelingen t.b.v. prijscompensatie
opmerking: De zakelijke inhoud van de regeling wordt medegedeeld aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

(86.) «86
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het opstellen van verklaringen van bezwaar ingeval herwaardering van functies gepaard gaat met wijzigingen van loon of andere op geld

Handelingen

grondslag: waardeerbare arbeidsvoorwaarden.
Algemeen Loonmatigingsbesluit 1980
periode: 1980-
product: Verklaringen van bezwaar

5.7. Verlenen van dispensaties

(95.) **«95**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het aan bedrijfstakken en/of beroepsgroepen onder voorwaarde
verlenen van dispensaties van loonmaatregelen.
grondslag: Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69), art. 10, art. 11
periode: 1970-
product: Beschikking

5.8. Controle op de naleving

(102.) **«102**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Arbeidsinspectie
handeling: Het controleren van de naleving van loonvoorschriften en andere
arbeidsvoorwaardenregelingen.
grondslag: Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K258), art. 17;
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214)
[b.w. Stb. 1950, K258], art. 26
periode: 1945-
product: Onderzoeksrapporten, processen-verbaal

(103.) **«103**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Inspectie van de
Havenarbeid
handeling: Het controleren van de naleving van loonvoorschriften en andere
arbeidsvoorwaardenregelingen in de havens.
grondslag: Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K258), art. 17;
Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (1945, F214) [vervallen
Stb. 1950, K258], art. 26
periode: 1945-1991
product: Onderzoeksrapporten, processen-verbaal
opmerking: De Inspectie van de Havenarbeid is bij beschikking (Stcrt. 1991, 250)
gelijkgetrokken met de Arbeidsinspectie. Sinds 1 januari 1991 worden
de werkzaamheden van de Inspectie door middel van een personele
unie door de Arbeidsinspectie verricht.

(110.) **«110**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Loontechnische
Dienst

Handelingen

handeling:	Het houden van toezicht op de naleving van loonregelingen en collectieve arbeidsovereenkomsten.
grondslag:	Besluit van 7 juli 1964, nr. 52556, directie voor Sociale Voorzieningen en Arbeidsverhoudingen (Stcrt. 155), art. 4 onder a; Nota nr. 44.097, van 15 februari 1968, directie Algemene Beleidsaangelegenheden; beschikking van 1 mei 1970, nr. 61096, directoraat-generaal voor Algemene Beleidsaangelegenheden (Stcrt. 88); Structuurnota, september 1975; overzicht van taken en bevoegdheden van de Loontechnische Dienst
periode:	1962-1994
product:	Kwartaaloverzichten, onderzoeksrapporten, processen-verbaal
opmerking:	Op 1 mei 1994 is de LTD opgegaan in de Dienst Inspectie en Informatie (I-SZW), later de Arbeidsinspectie.

5.9. Inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid t.a.v. specifieke doelgroepen

5.9.1. Huisarbeiders

De Huisarbeitswet (Stb. 1933, 597) had tot oogmerk naast arbeidsomstandigheden tevens arbeidsvoorwaarden (loonbepalingen) te regelen. De wet is voor een belangrijk deel een dode letter gebleven. Bij de Wet van 14 februari 1994 tot wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet in verband met thuiswerk (Stb. 156) is de Huisarbeitswet ingetrokken.

(117.)	«117
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het voorbereiden, wijzigingen en intrekken van wettelijke regelingen betreffende inkomens- en arbeidsvoorwaarden van huisarbeiders.
grondslag:	Kamerstukken
periode:	(1933) 1945-1994
product:	Huisarbeitswet (Stb. 1933, 597) [b.w. Stb. 1994, 156]
(118.)	«118
actor:	de plaatselijke Huisarbeitscommissies de centrale Huisarbeitscommissies
handeling:	Het ontwerpen van loonbepalingen voor huisarbeiders
grondslag:	Huisarbeitswet (Stb. 1933, 597) [b.w. Stb. 1994, 156], art. 5
periode:	(1933) 1945-1994
product:	Ontwerp loonbepaling
opmerking:	De Huisarbeitscommissies zijn nooit tot stand gekomen.
(119.)	«119
actor:	de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling:	Het vaststellen van loonbepalingen voor huisarbeid.
grondslag:	Huisarbeitswet (Stb. 1933, 597) [b.w. Stb. 1994, 156], art. 9
periode:	(1933) 1945-1994
product:	Regeling

Handelingen

- opmerking: De minister heeft geen gebruik gemaakt van zijn bevoegdheid.
- (120.) **«120**
actor: de plaatselijke Huisarbeidscommissies
 de centrale Huisarbeidscommissies
handeling: Het adviseren van de minister en de districtshoofden van de Arbeidsinspectie over arbeidsvoorwaarden in de huisarbeid.
grondslag: Huisarbeidswet (Stb. 1933, 597) [b.w. Stb. 1994, 156], art. 5
periode: (1933)1945-1994
product: B 5
opmerking: De Huisarbeidscommissies zijn nooit tot stand gekomen.
- (121.) **«121**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Arbeidsinspectie
handeling: Het controleren van de naleving van de loonbepalingen en andere arbeidsvoorwaarden in de huisarbeid.
grondslag: Huisarbeidswet (Stb. 1933, 597) [b.w. Stb. 1994, 156], art. 18
periode: (1933) 1945-1994
product: Rapporten, proces-verbaal

5.9.2. *Werknemers met een minimum(jeugd)loon en minimumvakantiebijslag*

Door de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) worden minimumloon en minimumvakantiebijslag verzekerd. Reeds voor de oorlog bevatten vele collectieve arbeidsovereenkomsten voorzieningen die de laagstbetaalde werknemers waarborgden dat hun loon niet beneden een niveau daalde dat als een aanvaardbaar minimum kon worden beschouwd.

De wet heeft een dwingend karakter: het minimumloon móét door werkgevers worden uitbetaald aan werknemers van 23 tot 65 jaar⁴³. Tot 1 januari 1993 gold tevens het éénderdecriterium: de werknemer diende meer dan éénderde van de normale arbeidsduur op basis van een arbeidsovereenkomst arbeid te verrichten. De wet is niet van toepassing op arbeidsovereenkomsten met de overheid. Daarnaast is bij Koninklijk besluit van 19 december 1973 (Stb. 566) voor werknemers van 15 tot en met 22 jaar ook een minimumloon vastgesteld. In de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag is dit minimumjeugdloon vastgesteld op een aan leeftijd gekoppeld percentage van het minimumloon voor volwassenen. De wet geeft aan werknemers tevens een wettelijke aanspraak op een minimumvakantiebijslag (sinds 1 januari 1988 8% van het jaarloon). De minimumvakantiebijslag is dat deel van het loon, dat jaarlijks door een werkgever aan de werknemer als bedrag ineens moet worden uitbetaald. Op grond van een publiekrechtelijke regeling of collectieve arbeidsovereenkomst kan van het percentage worden afgeweken onder bepaalde voorwaarden.

- (124.) **«124**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

⁴³ Voorheen 24 jaar, met een jaar verlaagd bij de Wet van 6 augustus 1970 (Stb. 376, i.w. 1 juli 1971)

Handelingen

- handeling: Het regelen van de koppeling van de aanpassing van de minimumlonen en de minimumvakantietoeslag aan de loonontwikkeling.
- grondslag:
periode: 1969-
product: Wet van 14 november 1991, tot wijziging van de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag en van een aantal sociale zekerheidswetten, houdende vaststelling van een stelsel van koppeling van minimumloon en uitkeringen aan de loonontwikkeling met de mogelijkheid tot afwijking (Stb. 1991, 624) [Stb. 1991, 624]
- (127.) **«127**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het (half)jaarlijks herzien van de minimumlonen.
grondslag: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2001, 481], art. 14
periode: 1969-
product: Ministeriële regeling, o.a.:
 - Aanpassing minimumloon per 1 januari 1990 (Stcrt. 1989, 244)
 - Aanpassing wettelijk minimumloon per 1 juli 1999 (Stcrt. 1999, 84)
 - Aanpassing van het wettelijk minimumloon per 1 januari 2000 (Stcrt. 1999, 198; rectificatie Stcrt. 1999, 205)
- (137.) **«137**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van de geldswaarde van niet uit geld bestaande loonbestanddelen.
grondslag: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2002, 615], art. 6
periode: 1969-
product: Ministeriële regeling, o.a.:
 - Vaststelling geldswaarde niet-geldelijke inkomsten (Stcrt. 1969, 44)
- (139.) **«139**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van minimumlonen in aangewezen bedrijven of bedrijfstakken voor een bepaalde periode, welke lager zijn dan de wettelijk voorgeschreven bedragen.
grondslag: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. Stb. 1995, 355], art. 10
periode: 1969-
product: Besluit, regeling
opmerking: Aan deze vaststelling kunnen voorwaarden verbonden worden. Het besluit wordt in de Staatscourant bekend gemaakt.

Handelingen

- (141.) **«141**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van een andere dan de normale arbeidsduur voor aangewezen categorieën werknemers.
grondslag: Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 1998, 741], art. 12
periode: 1969-
product: Besluit, regeling
- (150.) **«150**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid/Loontechnische Dienst
handeling: Het houden van toezicht op de naleving van de verplichting tot uitbetaling van het minimumloon en de minimumvakantiebijslag.
grondslag: Nota omtrent de huidige en de te verwachten werkzaamheden van de Loontechnische Dienst, augustus 1969; Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657), zoals gewijzigd bij de Wet van 11 februari 1988 (Stb. 49), art. 18a, eerste lid en Beschikking van 9 mei 1988 (Stcrt. 93), art. 1
periode: 1971-1994
product: onderzoeksrapportages, driejaarlijkse algemene minimumloononderzoeken, jaarlijkse sectoronderzoeken
opmerking: Op 1 mei 1994 is de LTD opgegaan in de Dienst Inspectie en Informatie (I-SZW), later de Arbeidsinspectie.
- (151.) **«151**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het treffen van voorzieningen bij aanspraken op het wettelijk minimumloon door werknemers die gelijktijdig arbeid verrichten en onderwijs genieten.
grondslag:
periode: 1984-
product: Wet houdende tijdelijke voorziening wettelijk minimumloon (Stb. 1991, 569) [Stb. 1991, 569]

5.9.3. Vrije beroepsbeoefenaren

Bij de beoefenaren van vrije beroepen is sprake van zelfstandige beroepsbeoefening. Als zodanig zijn zij niet vertegenwoordigd in de Sociaal-Economische Raad of betrokken bij het overleg in de Stichting van de Arbeid.⁴⁴ De vrije beroepen zijn er in de (para-)medische sector

⁴⁴ Een sluitende definitie voor 'vrij beroep' is niet te geven. In de literatuur worden echter min of meer steeds dezelfde kenmerken gehanteerd (Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16712, nr. 3; Rapport uitgangspunten norminkomens vrije-beroepsbeoefenaren, *Rapport van de Werkgroep uitgangspunten norminkomens vrije-beroepsbeoefenaren* (1982), p. 8). Kenmerken:
- economische zelfstandigheid, beroepsuitoefening voor eigen rekening en risico;
- professionele dienstverlening, waarvoor een hogere opleiding is vereist

Handelingen

(o.a. huisartsen, medisch specialisten, fysiotherapeuten, verloskundigen), alsmede in de juridisch-economische en technische sector (o.a. notarissen, architecten, accountants, advocaten).

Via de Tijdelijke Wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaars (TWN, Stb. 1981, 423) konden voor beoefenaren van vrije beroepen aanvaardbare inkomensniveaus worden bepaald. Tevens ontstonden in het kader van de Tijdelijke Wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaars de geïnstitutionaliseerde besprekingen met iedere vrije beroepsgroep afzonderlijk. De wet werd tweemaal verlengd (Stb. 1985, 707 en Stb. 1986, 218) en liep uiteindelijk af op 30 april 1987, waarna een nieuwe wet in werking trad: de Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186; ingetrokken Stb. 1991, 757). Op grond van deze wet was een aanwijzingsbesluit mogelijk wanneer het niet op redelijke termijn haalbaar was om bestaande marktonvolkomenheden op te heffen en het gemiddelde inkomensniveau de grens van hetgeen aanvaardbaar werd geacht bleef overschrijden. Hierdoor viel de desbetreffende beroepsgroep tijdelijk onder de werking van het direct inkomensbeleid. Deze wet was in de geest van de terughoudende opstelling van de overheid bij het inkomensbeleid en had daarom het karakter van *ultimum remedium*. De wet was in de eerste plaats gericht op de bestrijding van de oorzaken van onevenwichtige inkomensverhoudingen door het bevorderen van goede marktwerking en niet op de inkomensvorming als zodanig⁴⁵. Het prijs-/inkomensbeleid kwam te liggen binnen het terrein van het bronnenbeleid. Het bronnenbeleid is het regeringsbeleid dat is gericht op het scheppen van evenwichtige verhoudingen tussen aanbod en vraag op de markten van diensten van vrije-beroepsbeoefenaren. Hiervoor is de minister van Economische Zaken de eerstverantwoordelijke.⁴⁶

(162.)	«162
actor:	de Minister van Economische Zaken de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Vakminister
handeling:	Het instellen van een onderzoek naar de structuur van de beroepsuitoefening en de inkomenspositie van categorieën vrije-beroepsbeoefenaren.
grondslag:	Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186) [b.w. 1991, 757], art. 9
periode:	1987-1991
product:	Ministeriële regeling, o.a.: - Aanwijzing medisch specialisten voor onderzoek inkomenspositie (Stcrt. 1988, 46)
opmerking:	De Minister van Economische Zaken kan ambtenaren aanstellen die de onderzoeken moeten uitvoeren. De te onderzoeken onderwerpen worden door de Minister van Economische Zaken in overleg met de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vakminister bepaald.

⁴⁵ Handelingen TK, 1985-1986, 19 292, nr. 3

⁴⁶ Stcrt. 1988, 95, blz. 3

Handelingen

- (163.) **«163**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het besluiten tot het instellen van een onderzoek naar de structuur van de beroepsuitoefening en de inkomenspositie van categorieën vrije-beroepsbeoefenaren.
grondslag: Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186) [b.w. 1991, 757], art. 9
periode: 1987-1991
product: Besluiten
- (164.) **«164A**
actor: de Minister van Economische Zaken / Economische Controledienst
handeling: Het verzamelen van gegevens en het voorbereiden van onderzoek naar de structuur van de beroepsuitoefening en de inkomenspositie van vrije-beroepsbeoefenaren.
grondslag: Aanwijzing controleurs van de Economische Controledienst van het ministerie van Economische Zaken (Stcrt. 1988, 21); zie ook: Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186), art. 9; Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K 258), art. 1 onder 4 en art. 17, eerste lid, onder 2
periode: 1988-1991
product: o.a. vergaderstukken, onderzoeksresultaten, verslagen, correspondentie
- (243.) **«164B**
actor: de Minister van Economische Zaken / Economische Controledienst
handeling: Het opstellen van eindrapporten naar aanleiding van onderzoek naar de structuur van de beroepsuitoefening en de inkomenspositie van vrije-beroepsbeoefenaren.
grondslag: Aanwijzing controleurs van de Economische Controledienst van het ministerie van Economische Zaken (Stcrt. 1988, 21); zie ook: Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186), art. 9; Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K 258), art. 1 onder 4 en art. 17, eerste lid, onder 2
periode: 1988-1991
product: Eindrapporten

5.9.4. *Werknemers in de gepremieerde en gesubsidieerde (collectieve) sector*

Met de wet van 28 juni 1979 (Stb. 346) werd de gepremieerde en gesubsidieerde sector ook aan regels gebonden, omdat het er naar uitzag dat deze sector niet vrijwillig tot matiging op de lonen zou overgaan. Na een half jaar werd deze wet op 1 januari 1980 vervangen door de Tijdelijke Wet Arbeidsvoorwaarden collectieve sector (TWACS) (Stb. 84). Het lag in de bedoeling dat deze tijdelijk wet slechts één jaar van kracht zou blijven, maar de wet liep tot en met 1985 door. Door middel van de TWACS was de minister bevoegd arbeidsvoorwaarden van werknemers in

Handelingen

de collectieve sector zo te regelen dat deze gelijk opgingen met de lonen van de Rijksambtenaren.

Op 1 januari 1986 werd de TWACS vervangen door een permanente wet, de Wet arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector (Stb. 1985, 695) ook wel WAGGS genoemd. Ofschoon de WAGGS evenals de TWACS gericht was op beheersing van de kosten lag bij de WAGGS het accent meer op de vrijheid van collectief onderhandelen tussen werkgevers en werknemers

Op 17 juli 1991 werd de Tweede Kamer geïnformeerd over het perspectief van de WAGGS. Het beleid richtte zich steeds meer op zo veel mogelijk genormaliseerde arbeidsverhoudingen die inperking van de toepassing van de WAGGS, ondermeer door de ontwikkeling van budgetteringsregelingen, te laten prevaleren. Tevens bestond het voornemen om WAGGS aanwijzingen in te trekken voor een aantal sectoren waarvoor de verantwoordelijkheid voor het voorzieningsniveau en de financiering lag bij gemeentes en provincies. Op 1 januari 1995 werd WAGGS ingetrokken (Stb. 1994, 958).

- (166.) **«166**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het aanwijzen van werkgevers of categorieën van werkgevers:
- die regelmatig een overheidsbijdrage ontvangen ter voorziening in de loonkosten of exploitatiekosten of onderdelen daarvan;
- van wie de exploitatiekosten of loonkosten geheel of gedeeltelijke worden gefinancierd door toepassing van de sociale verzekeringswetten of de Algemene Bijstandswet.
grondslag: Wet van 28 juni 1979 (Stb. 1979, 346) [b.w. Stb. 1980, 84], art. 13
Tijdelijke Wet Arbeidsvoorwaarden collectieve sector (Stb. 1980, 84) [Stb. 1985, 695], art. 2
WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 2
periode: 1979-1994
product: Aanwijzingsbesluit, o.a.:
- Wijziging aanwijzing g+g-instellingen (Stcrt. 1991, nr. 42)
- Intrekking aanwijzing gesubsidieerde instellingen (Stcrt. 1991, nr. 173)
- Tijdelijke aanwijzing van de sector intramurale gezondheidszorg (Stcrt. 1991, nr. 253)
- Tijdelijke aanwijzing van de sector intramurale gezondheidszorg (Stcrt. 1992 of 1993, nr. 249)
- Intrekking aanwijzingen op grond van de WAGGS (Stcrt. 1994, nr. 125)
- (168.) **«168**
actor: de Vakminister
handeling: Het overeenkomen van WAGGS-budgetteringsregelingen met een instelling uit de gepremieerde en gesubsidieerde sector.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 2

Handelingen

- periode: 1986-1994
product: WAGGS-budgetteringsregelingen
- (169.) **«169**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het jaarlijks mededelen aan (organisaties van) werkgevers en organisaties van werknemers van de voorlopige normen ten aanzien van de ruimte voor arbeidsvoorwaarden in de gepremieerde en gesubsidieerde sector.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 4
periode: 1986-1994
product: Mededelingen
- (170.) **«170**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het op de hoogte stellen van Staten-Generaal van de resultaten uit het periodiek overleg en de onderhandelingen met (organisaties van) werkgevers in de gepremieerde en gesubsidieerde sector over het vaststellen van de normen voor beschikbaar te stellen financiële ruimte van arbeidsvoorwaarden.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 4
periode: 1986-1994
product: Mededelingen
- (171.) **«171**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het vaststellen van normen voor de ontwikkeling van arbeidskosten in de gepremieerde en gesubsidieerde sector voor de periode van tenminste 1 jaar, waarbij de financiële ruimte voor wijziging van de arbeidsvoorwaarden wordt vastgesteld.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 5
periode: 1986-1994
product: Bekostigingsnormen in de vorm van Ruimtebesluiten, o.a.:
- Besluit van 20 december 1991 (Stcrt. 253) (Ruimtebesluit WAGGS 1992)
- Besluit van 10 juni 1992 (Stcrt. 112) (Aanvullende ruimtevaststelling 1992 en ruimtevaststelling 1993 voor "PGGM-sectoren")
- Ruimtebesluit WAGGS 1993 (Stcrt. 58, 183)
- Ruimtebesluit WAGGS 1994 (Stcrt. 250)
- (172.) **«172**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het ten aanzien van een afzonderlijke werkgever of categorie van werkgevers in verband met bijzondere omstandigheden besluiten tot vaststelling van een grotere financiële ruimte voor de wijziging van arbeidsvoorwaarden.

Handelingen

- grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 5
periode: 1986-1994
product: Bijzondere Ruimbesluiten, o.a.:
- Besluit van 29 mei 1991 (Stcrt. 1991, 104)
- Besluit van 13 juli 1991 (Stcrt. 1991, 136)
- (173.) **«173A+173B**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
de Vakminister
handeling: Het nader bepalen welke gegevens over arbeidskostenontwikkeling bij het sluiten, wijzigen of opzeggen van een c.a.o. of arbeidsvoorwaardenregeling die niet in een c.a.o. staan, door de aangewezen werkgevers of instanties van werkgevers uit de gepremieerde en gesubsidieerde sector, aan de minister moeten worden verstrekt.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 6, art. 9
periode: 1986-1994
product: Informatiebesluit / Besluit van 20 december 1985 (Stcrt. 1985, 253)
- (174.) **«174**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het in afzonderlijke gevallen ten aanzien (organisaties van) werkgevers in de gepremieerde en gesubsidieerde sector verlengen van de termijn waarbinnen een c.a.o.(-wijziging) in werking treedt.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 6
periode: 1986-1994
product: Beschikkingen
- (176.) **«176**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het verklaren aan partijen in de gepremieerde en gesubsidieerde sector dat de door hen afgesloten c.a.o.(-wijziging) of arbeidsvoorwaardenregelingen (die niet uit een collectieve arbeidsovereenkomst voortvloeien) op bezwaren stuit omdat de arbeidskostenontwikkeling de vastgestelde ruimte overschrijdt.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 7, art. 9
periode: 1986-1994
product: Verklaringen van bezwaar
- (177.) **«177**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het, na ontvangst van een schriftelijke verklaring van partijen in de gepremieerde en gesubsidieerde sector dat zij de c.a.o.(-wijziging) handhaven, bevestigen van de ontvangst van de verklaring.
grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 7
periode: 1986-1994
product: Bevestigingen van ontvangst

Handelingen

- (178.) **«178**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het, na ontvangst van een verzoek van een werkgever om wijzigingen in arbeidsvoorwaardenregelingen die niet uit een collectieve arbeids-overeenkomst voortvloeien door te voeren, bevestigen van de ontvangst van diens verzoek.

grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 9
periode: 1985-1994
product: Bevestigingen van ontvangst
- (179.) **«179A+179B**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
 de Vakminister
handeling: Het ten aanzien van aangewezen werkgevers in de gepremieerde en gesubsidieerde sector, besluiten tot “bevrozen” van de arbeidsvoorwaarden.

grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 10
periode: 1985-1994
product: Beschikkingen
- (180.) **«180**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het mededelen aan de Staten-Generaal van de uitvaardiging aan aangewezen werkgevers in de gepremieerde en gesubsidieerde sector van een besluit tot bevrozing van arbeidsvoorwaarden die in werking zijn getreden op grond van een c.a.o. waartegen een verklaring van bezwaar is gegeven.

grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 10
periode: 1986-1994
product: Beschikkingen
- (181.) **«181**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden van gebudgetteerde instellingen, besluiten tot bevrozing dan wel opheffing van de bevrozing van arbeidsvoorwaarden.

grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 11
periode: 1986-1994
product: Beschikkingen
- (182.) **«182**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het mededelen aan de Staten-Generaal van de uitvaardiging aan gebudgetteerde instellingen, van een besluit tot bevrozing van arbeidsvoorwaarden.

grondslag: WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958], art. 11
periode: 1986-1994

Handelingen

product: Mededelingen

5.9.5. *Werknemers in de sectoren waarvoor geen collectieve arbeidsvoorwaarden gelden*

De Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsvoorwaarden (Stb. 1978, 18) en de Wet op de niet-c.a.o.-inkomens (Stb. 1980, 712) hadden tot doel de arbeidsvoorwaardenvorming voor werknemers die niet onder een collectieve arbeidsovereenkomst vielen op dezelfde manier te laten plaatsvinden als voor werknemers in een bedrijfstak waar wel een collectieve arbeidsovereenkomst van kracht was.

De Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsvoorwaarden werd in 1980 vervangen door de Wet op de niet-c.a.o.-inkomens. De Wet op de niet-c.a.o.-inkomens is enkele malen verlengd. De laatste verlenging (Stb. 1984, 300) liep tot 31 december 1986. Hierna is de wet niet meer verlengd.

- (185.) **«185**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
handeling: Het met het oog op matiging van de loonkostenontwikkeling stellen van regels omtrent lonen en andere arbeidsvoorwaarden in arbeidsverhoudingen waarvoor geen CAO geldt.
grondslag: Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsvoorwaarden (Stb. 1978, 18) [vervangen Stb. 1980, 712], art. 10
 Wet op de niet-c.a.o.-inkomens (Stb. 1980, 712) [Stb. 1984, 300], art. 7
periode: 1978-1986
product: Regeling, o.a.:
 - Besluit niet c.a.o. inkomens 1978 (Stcrt. 1978, 125)
 - Besluit niet-c.a.o.-inkomens 1983 (Stcrt. 1983, 107)
- (187.) **«187**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid / Looncontroledienst.
handeling: Het instellen van onderzoeken bij werkgevers, verdacht van ontduiking van de regels zoals die gesteld zijn aan de arbeidsvoorwaarden om tot matiging van loonkostenontwikkeling te komen in arbeidsverhoudingen waarvoor geen CAO geldt.
grondslag: Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsvoorwaarden (Stb. 1978, 18) [vervangen Stb. 1980, 712], art. 10
 Wet op de niet-c.a.o.-inkomens (Stb. 1980, 712) [Stb. 1984, 300], art. 7
periode: 1978-1986
product: Onderzoeksrapporten
- (188.) **«188**
actor: de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Handelingen

handeling:	Het halfjaarlijks opstellen van overzichten ten behoeve van de Staten-Generaal van de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden in arbeidsverhoudingen waarvoor geen CAO geldt.
grondslag:	Wet tijdelijke voorzieningen arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsvoorwaarden (Stb. 1978, 18) [vervangen Stb. 1980, 712], art. 10 Wet op de niet-c.a.o.-inkomens (Stb. 1980, 712) [Stb. 1984, 300], art. 7
periode:	1978-1986
product:	Rapporten

6. Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen

Volgens de betrokken wet- en regelgeving op het beleidsterrein inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid bestaat de mogelijkheid om Algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en ministeriële regelingen in te stellen. Hieronder volgt een overzicht van de onderwerpen waarop AMvB's en de regelingen volgens de wet- en regelgeving ingesteld kunnen worden. Deze lijst pretendeert niet volledig te zijn.

Dit betreft o.a. AMvB's betreffende:

- het aanwijzen van categorieën werknemers waar de Wet op de Loonvorming niet op van toepassing is;
- het regelen van de uitvoering van de Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten;
- het indexcijfer;
- het vaststellen van het minimumloon in afwijking van hetgeen bij wet gesteld in verband met sociaal-economische omstandigheden;
- het afwijkend vaststellen van het minimumloon bij een bovenmatige loonontwikkeling;
- het – na evaluatie – opnieuw vaststellen van minimumlonen die in plaats treden van de bedragen die in de wet genoemd worden;
- het verlagen van het minimumloon in de mate waarin en met het tijdstip waarop de minimumvakantietoeslag wordt verhoogd;
- dat onder een arbeidsverhouding wel of niet een dienstbetrekking wordt verstaan;
- dat de arbeidsverhouding van een tot een categorie behorende personen niet onder dienstbetrekking wordt verstaan;
- wat onder werkgever wordt verstaan in bepaalde gevallen;
- dat bepaalde werknemers binnen of buiten de territoriale beperkingen van een wet vallen;
- het noemen/bepalen van betalingen die bij de berekening van het minimumloon buiten beschouwing blijven;
- het aanwijzen van categorieën niet-geldelijke inkomsten welke tot loon gerekend worden;
- het verlagen van de minimumloonleeftijd;
- het bepalen dat werknemers beneden de vastgesteld minimumloonleeftijd aanspraak kunnen maken op minimumloon;
- het verhogen van het percentage minimumvakantietoeslag.

Dit betreft o.a. ministeriële regels betreffende:

- de wijze waarop het sluiten, wijzigen of opzeggen van een collectieve arbeidsovereenkomst of een arbeidsvoorwaardenregeling door de partijen schriftelijk aan de minister gemeld moet worden;
- de toestemming die het Centrale organisatie werk en inkomen moet geven voordat een werkgever de arbeidsverhouding mag opzeggen;
- het treffen van voorzieningen indien de Centrale organisatie voor werk en inkomen zijn verplichtingen niet naar behoren nakomt;
- het toestemmen met een wachtgeldregeling;
- het verslag uitbrengen door de Centrale organisatie voor werk en inkomen over de wijze waarop de bevoegdheid tot het verlenen van toestemming voor ontslag is uitgeoefend;
- de uitvoering van de wachtgeldregeling die een werkgever voor zijn werknemers kan treffen;

Algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen

- de beoordeling welke inkomsten beschouwd moeten worden als uitkering of als vergoeding.

7. Bronnen

Literatuur

- Albeda, W. en Dercksen, W., *Arbeidsverhoudingen in Nederland* (Alphen a/d Rijn 1989)
- Baaijens, J., W. Nuyens & P. Kamphuis, *Evaluatie Tijdelijke wet normering inkomens vrijeberoepsbeoefenaars*, Rapport IVA (Instituut voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de Katholieke Hogeschool Tilburg) (1985)
- Bakels, H.L., *Schets van het Nederlands arbeidsrecht* (Deventer 1992)
- Bals, E.J. ter, *Wetgeving loon- en inkomensvorming* (Zwolle 1993)
- Burger, J.C., *Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Profiel van een ministerie*. Departementale studies nr. 5 (Den Haag 1993)
- Drongelen, J. van, *De ontwikkeling van de Arbeidsinspectie in een veranderende wetgeving* (Maastricht 1990)
- Fase, W.J.P.M., *Vijfendertig jaar loonbeleid in Nederland* (Alphen aan de Rijn 1980)
- Frenkel, B.S. en A.T.J.M. Jacobs, *Sociaal bestuursrecht, deel 1: het arbeidsrecht, Nederlands bestuursrecht deel 6-1* (Alphen aan de Rijn 1986)
- Gorkom, J.C. van, 'Hoofdzaken van de loonpolitiek in Nederland', *Syllabus van Verbond van Nederlandse Ondernemingen* (Den Haag 1969)
- Goudriaan, D.F., 'Inkomensbeleid voor de vrije beroepen', in: C.A. de Kam, C.J. Wiebrens & F.G. van Herwaarden (red.), *Bouwstenen voor inkomensbeleid en sociale zekerheid. Gegevens en modellen voor overheidsbeleid* (Den Haag 1987)
- Hoek, M.P. van der, *Inkomensverdeling. Theorie en praktijk* (Leiden/Antwerpen 1985)
- Hulst, N. van, *De effectiviteit van geleide loonpolitiek in theorie en praktijk* (Groningen 1984)
- Peijpe, T. van, *De ontwikkeling van het loonvormingsrecht* (Nijmegen 1985)
- Raven, A.B., R. Ruiters & G.J.M. de Vries, 'Beleid in de tijd'. Een bundel opstellen aangeboden aan L.A.Ph. van der Leij (Den Haag 1984)
- Reynaerts, W.H.J., *Arbeidsverhoudingen. Theorie en praktijk* (Leiden/Antwerpen 1983)
- Vries, G.J.M. de (red.), *Inkomen en overheid* (Groningen 1994)
- Windmuller, J.P., C. de Galan & A.F. van Zweeden, *Arbeidsverhoudingen in Nederland* (Utrecht/Antwerpen 1983)

Secundaire literatuur

- DCA-Bevindingen*. Jaarlijkse verslagen van werkzaamheden en bevindingen van de Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden over de jaren 1985-1994. Uitgave van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden.
- Nederlandse staatswetten, *Editie Schuurman & Jordens*, no. 40
- Interdepartementale Commissie Tertiaire Inkomensverdeling, *Rapport van de Interdepartementale Commissie Tertiaire Inkomensverdeling*, oktober 1984
- Stichting van de Arbeid, *Verklaring inzake het Arbeidsvoorwaardenoverleg 2004-2005* (Den Haag 18 november 2003)
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inkomensvorming vrije beroepen*. Publicatie nr. 2, 15 februari 1985
- Sociaal-Economische Raad, *Advies inzake de arbeidsvoorwaardenvorming in de g+g-sector*. Publikatie nr. 1, 21 februari 1992
- Sociaal Economische Raad, *Advies inzake de Tijdelijke Wet bevrozing lonen 1994*. Publicatie nr. 13, 17 september 1993

Bronnen

Werkgroep inkomens vrije-beroepsbeoefenaren, *Aankleding norminkomens vrije-beroepsbeoefenaren*, mei 1983

Werkgroep uitgangspunten norminkomens vrije-beroepsbeoefenaren, *Rapport uitgangspunten norminkomens vrije-beroepsbeoefenaren*, augustus 1982

Werkgroep Inkomens Vrije-Beroepen, *Rapport van de Werkgroep Inkomens Vrije-Beroepen* [Rapport-Raven] (Sociale Zaken, verslagen en rapporten, jaargang 1974-6)

Uitgaven Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De geschiedenis van de loonpolitieke stelsels sedert 1945 en de rol daarin van de instituties belast met de loonpolitieke bevoegdheden alsmede die van het secretariaat van het college van rijksbemiddelaars c.q. het loonbureau. Notitie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (z.j.)

Verrichtingen van het departement van Sociale Zaken, 1940, 1941 en 1942

Interim-nota inkomensbeleid 1975

Loon- en Arbeidsvoorwaardenvorming 1945-1984. Overzicht van de algemene maatregelen ten aanzien van lonen en andere arbeidsvoorwaarden sedert oktober 1945, waarbij opgenomen een korte beschrijving van het systeem van loonvorming. Uitgave van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden. Verschenen in de reeks: *Studies van c.a.o.'s*, juli 1984

Wet Arbeidsvoorwaardenontwikkeling Gepremieerde en Gesubsidieerde Sector. Uitgave van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, augustus 1989

Brief van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, d.d. 19 november 2003

Archiefinventaris

Centrale Archief Selectiedienst/Interdepartementaal Tekstverwerkingscentrum, *Inventaris van het archief van het directoraat-generaal voor Algemene Beleidsaangelegenheden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en taakvoorgangers (1946-) 1964-1979* (Winschoten 1993)

Janssen, J.Th., *Inventaris van de archieven van de (het College van) Rijksbemiddelaars, (1924) 1940-1942 en de Gemachtigde voor den Arbeid, 1942-1945* (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 1991)

Kamerstukken der Tweede Kamer

Verordeningenbladen voor het bezette Nederlandse gebied, 1940-1943

TK II 20 210, *Inkomensbeleid 1988*

TK II 20 808, *Inkomensbeleid 1989*

TK II 21 307, *Inkomensbeleid 1990*

TK II 21 806, *Inkomensbeleid 1991*

TK II 22 305, *Inkomensbeleid 1992*

TK II 28 001, *Sociale Nota 2002*

TK II 28 601, *Sociale Nota 2003*

TK II 28 880, *Jaarverslag Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2002*

Begroting

TK II 13 100-XV, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1975*

TK II 13 600-XV, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976*

TK II 14 100-XV, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977*

Bronnen

TK II 22 800-XV, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1993*

TK II 23 400-XV, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1994*

TK II 29 200-XV, *Vaststelling van de begrotingsstaat SZW voor het jaar 2004*

Jaarverslagen en staatsalmanak

Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden, 1940-1994

Directieplan Algemeen- en Sociaal-Economische Aangelegenheden 2002

Centraal Verslag Arbeidsinspectie 1946/1947 - 1965

Jaarverslag Arbeidsinspectie 2003

Websites

Stichting van de Arbeid: www.stvda.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek: www.cbs.nl

Sociaal-Economische Raad: www.ser.nl

8. Wet- en regelgeving

De laatste – in dit RIO meegenomen – wijziging van de wet of regeling staat tussen [...].

8.1. Wetten

Huisarbeitswet 1933 (Stb. 1933, 597) [b.w. 1994, 156]

Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1937, 801) [Stb. 2004, 104]

Wet op de economische delicten (Stb. 1950, K258) [Stb. 2004, 328]

Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (Stb. 1968, 657) [Stb. 2002, 615]

Wet op de Loonvorming (Stb. 1970, 69) [Stb. 1999, 30]

Machtigingswet inkomensvorming en bescherming werkgelegenheid 1974 (Stb. 1974, 1) [b.w. 1 januari 1975]

Wet tijdelijke voorziening arbeidsvoorwaarden buiten collectieve arbeidsovereenkomsten (Stb. 1978, 18) [vervangen Stb. 1980, 712]

Wet van 28 juni 1979, houdende maatregelen met betrekking tot de tijdelijke vaststelling van het minimumloon en een aantal sociale uitkeringen per 1 juli 1979 alsmede met betrekking tot de aftopping van looninkomens in de particuliere sector en met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden van werknemers in dienst van instellingen welke uit overheidsbijdragen of sociale voorzieningen worden gefinancierd (Stb. 1979, 346) [b.w. 1 januari 1980]

Wet herziening aanpassingsmechanismen en vaststelling regelen hoogte sociaal minimum (Stb. 1979, 711) [b.w. ?]

Tijdelijke wet arbeidsvoorwaarden collectieve sector / TWACS (Stb. 1980, 84) [b.w. Stb. 1985, 695]

Wet op de niet-c.a.o.-inkomens (Stb. 1980, 712) [Stb. 1984, 300; b.w. 31 december 1986]

Tijdelijke wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaars (Stb. 1981, 423) [Stb. 1986, 218; b.w. 30 april 1987]

Wet arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector / WAGGS (Stb. 1985, 695) [b.w. Stb. 1994, 958]

Wet inkomens vrije-beroepsbeoefenaren (Stb. 1987, 186) [b.w. Stb. 1991, 757]

Wet tijdelijke voorziening wettelijke minimumloonaanspraken (Stb. 1991, 569) [Stb. 1991, 569]

Wet koppeling met afwijkingsmogelijkheden (Stb. 1991, 624) [b.w. ?]

Wet arbeidsvoorwaarden grensoverschrijdende arbeid (Stb. 1999, 554) [Stb. 1999, 554]

8.2. Besluiten

Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stb. 1945, F214) [Stb. 2001, 625]

Afkortingen

9. Afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AVV	Algemeen verbindend verklaring (van een CAO)
BSD	Basiselectiedocument
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DCA	Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden
EZ	Economische Zaken (minister/ministerie van)
ILO	<i>International Labour Organisation</i>
LTD	Loontechnische Dienst
RIO	Rapport Institutioneel Onderzoek
RRDIA	Raad voor de Rijksdienst en Inkomensaangelegenheden
SER	Sociaal-Economische Raad
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid (minister/ministerie van)
TWACS	Tijdelijke Wet arbeidsvoorwaarden collectieve sector
TWN	Tijdelijke Wet normering inkomens vrije-beroepsbeoefenaars
VN	Verenigde Naties
WAGGS	Wet arbeidsvoorwaardenontwikkeling gepremieerde en gesubsidieerde sector
WOB	Wet openbaarheid van bestuur

10. Sleutel tot het vorige RIO/BSD

De sleutel is als volgt opgebouwd:

In de eerste kolom staat het handelingnummer uit het vorige RIO/BSD. In de tweede kolom staat welk handelingnummer de handeling heeft in het nieuwe RIO/BSD of de opmerking 'handeling is vervallen. Alle handelingen welke gemarkeerd zijn met een * staan in de sectie 'afgesloten handelingen' van het nieuwe BSD.

handelingnr.	opmerking
1	Blijft handelingnr. 1
2*	Blijft handelingnr. 2
3	Handeling is vervallen
4	Handeling is vervallen
5	Handeling is vervallen
6	Zie handelingnr. 230
7	Blijft handelingnr. 7
8	Blijft handelingnr. 8
9	Blijft handelingnr. 9
10	Handeling is vervallen
11	Zie handelingnr. 197
12*	Blijft handelingnr. 12
13	Zie handelingnr. 192
14*	Blijft handelingnr. 14
15*	Blijft handelingnr. 15
16*	Blijft handelingnr. 16
17*	Blijft handelingnr. 17
18*	Blijft handelingnr. 18
19A*	Blijft handelingnr. 19
19B*	Blijft handelingnr. 19
20A	Blijft handelingnr. 20
20B*	Blijft handelingnr. 20
20C*	Blijft handelingnr. 20
20D*	Blijft handelingnr. 20
20E*	Blijft handelingnr. 20
21*	Blijft handelingnr. 21
22A*	Blijft handelingnr. 22
22B*	Blijft handelingnr. 22
23	Blijft handelingnr. 23
24*	Blijft handelingnr. 24
25A*	Blijft handelingnr. 25
25B*	Zie handelingnr. 236
26A*	Blijft handelingnr. 26
26B*	Zie handelingnr. 237
27A*	Blijft handelingnr. 27
27B*	Zie handelingnr. 238
28A	Zie handelingnr. 222
28B	Zie handelingnr. 222
29A*	Blijft handelingnr. 29
29B*	Zie handelingnr. 239

handelingnr.	opmerking
30A*	Blijft handelingnr. 30
30B*	Zie handelingnr. 240
31A	Zie handelingnr. 222
31B	Zie handelingnr. 222
32A*	Blijft handelingnr. 32
32B*	Zie handelingnr. 241
33	Blijft handelingnr. 33
34*	Blijft handelingnr. 34
35*	Blijft handelingnr. 35
36*	Blijft handelingnr. 36
37*	Blijft handelingnr. 37
38	Blijft handelingnr. 38
39	Blijft handelingnr. 39
40	Zie handelingnr. 226
41A	Zie handelingnr. 41
41B	Zie handelingnr. 41
42	Zie handelingnr. 226
43*	Blijft handelingnr. 43
44	Blijft handelingnr. 44
45	Blijft handelingnr. 45
46*	Blijft handelingnr. 46
47A*	Blijft handelingnr. 47
47B*	Blijft handelingnr. 47
47C*	Blijft handelingnr. 47
48*	Blijft handelingnr. 48
49*	Blijft handelingnr. 49
50*	Blijft handelingnr. 50
51*	Blijft handelingnr. 51
52	Blijft handelingnr. 52
53	Blijft handelingnr. 53
54	Blijft handelingnr. 54
55	Blijft handelingnr. 55
56	Blijft handelingnr. 56
57*	Blijft handelingnr. 57
58*	Blijft handelingnr. 58
59*	Blijft handelingnr. 59
60A*	Blijft handelingnr. 60
60B*	Blijft handelingnr. 60
61	Zie handelingnr. 193
62	Blijft handelingnr. 62

Sleutel tot het vorige RIO/BSD

handelingnr.	opmerking
63	Zie handelingnr. 230
64	Blijft handelingnr. 64
65	Blijft handelingnr. 65
66*	Blijft handelingnr. 66
67	Zie handelingnr. 197
68	Zie handelingnr. 232
69*	Blijft handelingnr. 69
70*	Blijft handelingnr. 70
71	Zie handelingnr. 230
72	Zie handelingnr. 193
73	Blijft handelingnr. 73
74	Blijft handelingnr. 74
75*	Blijft handelingnr. 75
76	Zie handelingnr. 232
77*	Blijft handelingnr. 77
78*	Blijft handelingnr. 78
79	Zie handelingnr. 192
80*	Blijft handelingnr. 80
81	Zie handelingnr. 230
82	Blijft handelingnr. 82
83*	Blijft handelingnr. 83
84*	Blijft handelingnr. 84
85	Zie handelingnr. 230
86	Blijft handelingnr. 86
87*	Blijft handelingnr. 87
88*	Blijft handelingnr. 88
89*	Blijft handelingnr. 89
90*	Blijft handelingnr. 90
91*	Blijft handelingnr. 91
92*	Blijft handelingnr. 92
93*	Blijft handelingnr. 93
94	Zie handelingnr. 230
95	Blijft handelingnr. 95
96*	Blijft handelingnr. 96
97*	Blijft handelingnr. 97
98*	Blijft handelingnr. 98
99*	Blijft handelingnr. 99
100*	Blijft handelingnr. 100
101*	Blijft handelingnr. 101
102	Blijft handelingnr. 102
103*	Blijft handelingnr. 103
104*	Blijft handelingnr. 104
105*	Blijft handelingnr. 105
106*	Blijft handelingnr. 106
107*	Blijft handelingnr. 107
108*	Blijft handelingnr. 108
109*	Blijft handelingnr. 10+
110*	Blijft handelingnr. 110
111*	Blijft handelingnr. 111

handelingnr.	opmerking
112*	Blijft handelingnr. 112
113*	Blijft handelingnr. 113
114*	Blijft handelingnr. 114
115*	Blijft handelingnr. 115
116*	Blijft handelingnr. 116
117*	Blijft handelingnr. 117
118*	Blijft handelingnr. 118
119*	Blijft handelingnr. 119
120*	Blijft handelingnr. 120
121*	Blijft handelingnr. 121
122A	Zie handelingnr. 122
122B	Zie handelingnr. 122
123	Zie handelingnr. 197
124	Blijft handelingnr. 124
125*	Blijft handelingnr. 125
126*	Blijft handelingnr. 126
127	Blijft handelingnr. 127
128*	Blijft handelingnr. 128
129*	Blijft handelingnr. 129
130	Zie handelingnr. 192
131	Zie handelingnr. 192
132	Zie handelingnr. 132
133	Zie handelingnr. 192
134	Zie handelingnr. 192
135	Zie handelingnr. 192
136	Zie handelingnr. 192
137	Blijft handelingnr. 137
138	Zie handelingnr. 138
139	Zie handelingnr. 193
140	Zie handelingnr. 230
141	Blijft handelingnr. 141
142*	Blijft handelingnr. 142
143	Blijft handelingnr. 143
144*	Blijft handelingnr. 144
145A*	Blijft handelingnr. 145
145B*	Blijft handelingnr. 145
146	Zie handelingnr. 192
147	Zie handelingnr. 192
148	Zie handelingnr. 192
149	Handeling is vervallen
150*	Blijft handelingnr. 150
151	Blijft handelingnr. 151
152	Zie handelingnr. 197
153	Blijft handelingnr. 153
154A*	Blijft handelingnr. 154
154B*	Zie handelingnr. 242
155A	Handeling is vervallen
155B	Handeling is vervallen
156*	Blijft handelingnr. 156

Sleutel tot het vorige RIO/BSD

handelingnr.	opmerking
157*	Blijft handelingnr. 157
158*	Blijft handelingnr. 158
159A*	Blijft handelingnr. 159
159B*	Blijft handelingnr. 159
159C*	Blijft handelingnr. 159
160*	Blijft handelingnr. 160
161*	Blijft handelingnr. 161
162	Blijft handelingnr. 162
163	Blijft handelingnr. 163
164A*	Blijft handelingnr. 164
164B*	Zie handelingnr. 243
165	Zie handelingnr. 197
166	Blijft handelingnr. 166
167*	Blijft handelingnr. 167
168*	Blijft handelingnr. 168
169*	Blijft handelingnr. 169
170*	Blijft handelingnr. 170
171*	Blijft handelingnr. 171
172*	Blijft handelingnr. 172
173A*	Zie handelingnr. 173
173B*	Zie handelingnr. 173
174*	Blijft handelingnr. 174
175	Handeling is vervallen
176*	Blijft handelingnr. 176
177*	Blijft handelingnr. 177
178*	Blijft handelingnr. 178
179A*	Zie handelingnr. 179
179B*	Zie handelingnr. 179
180*	Blijft handelingnr. 180
181*	Blijft handelingnr. 181
182*	Blijft handelingnr. 182
183	Zie handelingnr. 197
184	Zie handelingnr. 230
185*	Blijft handelingnr. 185
186*	Blijft handelingnr. 186
187*	Blijft handelingnr. 187
188*	Blijft handelingnr. 188
189*	Blijft handelingnr. 189
190*	Blijft handelingnr. 190